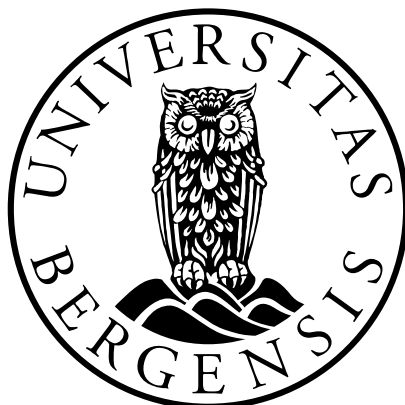

Daglig leders kompetanse til å legge om daglig drift etter asl. § 6-14

Kandidatnummer: 84

Antall ord: 14994

JUS399 Masteroppgave
Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

7. Juni 2021

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse.....	2
1 Innledning.....	4
1.1 Tema og aktualitet.....	4
1.2 Rettskildebilde og metode.....	5
1.3 Nærmere om problemstillingen	7
1.4 Begrepsavklaringer	9
1.4.1 Kompetanse og myndighet	9
1.4.2 Daglig drift.....	9
1.5 Avgrensning.....	10
2 Selskapsorganenes kompetansefordeling.....	12
2.1 Innledning	12
2.2 Generalforsamlingen.....	12
2.3 Styrets myndighet	13
2.4 Daglig leders myndighet	15
3 Rekkevidden av vilkåret «daglige ledelse».....	18
3.1 Begrepet «daglige ledelse»	18
3.2 «Selskapets forhold».....	21
3.3 Vilkåret «uvanlig art»	22
3.3.1 Betydningen av intern beslutningspraksis	25
3.4 Vilkåret «stor betydning»	27
3.4.1 Sikkerhetsstilling for andre selskapers økonomiske forpliktelser	30
3.5 Alternative eller kumulative vilkår?	33
3.6 Betydningen av vedtektene som grense for daglig leders kompetanse.....	34
3.6.1 Betydningen av virksomhetsformålets utforming.....	36
3.6.2 Daglig leders kompetanse til å selge/avvikle virksomheten	38
3.7 Betydningen av instruks som grense for daglig leders kompetanse	41
3.8 Vilkåret «vesentlig ulempe»	45
4 Forholdet til prokurafullmakten.....	48
4.1 Innledning	48
4.1.1 Begrensninger i prokurafullmakten	49
4.2 Forholdet mellom asl. § 6-14 og prokl. § 1.....	50

4.3	Kompetansen til å selge/avvikle deler av virksomheten.....	52
4.4	Opptak av lån for å gjennomføre driftsendringen.....	53
5	Avsluttende refleksjoner	56
	Litteraturliste.....	58

1 Innledning

1.1 Tema og aktualitet

Daglig leder tar beslutninger som i betydelig utstrekning påvirker aksjeselskapets daglige drift.¹ Alle aksjeselskap er lovpålagt å ha et styre som står for overordnet forvaltning og kontroll av selskapets drift.² Det er valgfritt om selskapet skal ha daglig leder.³ Daglig leder velges av styret der det ikke er vedtektsbestemt at valget legges til generalforsamlingen.⁴

Der selskapet har daglig leder, fremgår kompetansen av asl. § 6-14 (1), som sier at «daglig leder står for den daglige ledelse av selskapets virksomhet». Bestemmelsen innskrenker samtidig kompetansen, ved at daglig leder «skal følge de retningslinjer og pålegg styret har gitt».

Det oppstår dermed et spenningsfelt mellom styrets og daglig leders kompetanse, som kan komme på spissen der det er uklart hva som ligger i begrepet «daglige ledelse» og hvor grensen mellom styrets og daglig leders myndighet overlapper hverandre.

Overordnet tema for avhandlingen er å belyse daglig leders kompetanse for omlegging av drift, gjennom å analysere hvor grensen går opp mot behovet for styresamtykke. Spørsmålet er i hvilken grad vilkåret «uvanlig art eller stor betydning» begrenser daglig leders kompetanse til å treffe selvstendige beslutninger i saker om omlegging av aksjeselskapets drift jf. asl. § 6-14 (2).

Videre om det i lys av en nærmere analyse av aksjelovens skjønnsmessige vilkår, kan fastlegges og utledes enkelte mer faste kriterier – momenter – som er allmenngyldige og

---

¹ Aksjeselskap defineres som «ethvert selskap hvor ikke noen av deltakerne har personlig ansvar for selskapets forpliktelser» jf. asl. §§ 1-1 (2) og 1-2 (1), og som har et «økonomisk formål» jf. § 1-1 (3) nr. 2.

² Jf. lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (asl.) § 6-1 (1)

³ Asl. § 6-2 (1) 1 pkt.

⁴ Asl. § 6-2 (2)

derfor kan tjene til veiledning for hvor grensen går for daglig leders myndighet i den enkelte omleggingssak.

Spørsmålet aktualiseres særlig av behovet for hurtig tilpasning og omlegging av drift som følge av raske markedsendringer. Dette er konsekvensen av økt økonomisk vekst, tekniske og andre nyvinninger, variasjoner i økonomisk ressurstilgang, og hurtig endrede samfunnsforhold, eksempelvis Covid-19 pandemien. Selskapsledelsen stilles ofte overfor nye krav for å sikre effektiv ressursutnyttelse og økonomisk vinning. Da er det viktig at kompetansefordelingen innad i selskapsledelsen ikke bidrar til uklare ansvarsforhold. Avhandlingen skal forsøke å gi et bidrag til presisering av daglig leders myndighet knyttet til dette temaet.

1.2 Rettskildebilde og metode

Rettskildebildet og regelverket som avgjør rekkevidden av daglig leders kompetanse i omleggingssaker er sammensatt og komplekst. For å danne et samlet bilde av rettstilstanden er det nødvendig å se flere rettskildefaktorer i sammenheng.

Lovteksten er den viktigste rettskildefaktoren innenfor aksjeselskapsretten. Ved avgjørelsen av rekkevidden av daglig leders kompetanse til å legge om driften, utgjør asl. § 6-14 det primære rettsgrunnlaget, og analysen må derfor ta utgangspunkt i en tolkning av ordlyden. Bestemmelsen er saksnøytral og regulerer enhver sak som faller inn under «daglige ledelse». Det skjønsmessige elementet gjør det vanskelig å oppstille formelle og klare innholdsmessige krav til vurderingen i omleggingssakene.

Aksjeloven § 6-14 viderefører aksjeloven 1976 § 8-7 og aksjeloven 1957 § 46.⁵

Bestemmelsen har undergått språklige moderniseringer, men materielle realitetsendringer ved tolkningen har ikke vært tilsiktet.⁶ Dette innebærer at rettspraksis, forarbeidene og juridisk

---

⁵ Lov 6. juli 1957 nr. 4 om aksjeselskaper (opphevet) og lov 4. juni 1976 nr. 59 om aksjeselskaper (opphevet)

⁶ NOU 1996: 3 s. 138

teori tilknyttet någjeldende og de opphevede aksjelovene, får en mer sentral rolle ved fastleggingen av rettsregelens innhold.

Det foreligger begrenset høyesterettspraksis som er egnet til eksplisitt å beskrive rekkevidden av daglig leders myndighet til å legge om daglig drift. Dette nødvendiggjør en sammenligning til rettspraksis som omhandler tilgrensede problemstillinger og som oppstiller momenter som også er relevante i omleggingsaker. Etableringen av en så tydelig grense som mulig, er derfor avhengig av en form for parallelltolkning og sammenstilling av høyesterettspraksis og direkte relevant underrettspraksis. Vekten av lagmannsrettspraksis følger av de alminnelige rettskildепrinsippene for vekting, og har ikke prejudikatvirkning.

Asal. § 6-14 svarer innholdsmessig til asl. § 6-14, og rettspraksis tilknyttet bestemmelsen kan gi relevante argumenter som har overføringsverdi til tolkningen av asl. § 6-14.⁷ Øvrige bestemmelser i allmennaksjeloven vil det henvises til der det er nødvendig av hensyn til sammenhengen i lovverket.

Forarbeidene gir tolkningsbidrag ved vurderingen av daglig leders myndighetsområde. Dette gjelder bl.a. lovforslaget i Ot.prp. nr. 36 (1993-1994) som bygget på Aksjelovgruppens generelle lovrevisjon i NOU 1992: 29. Lovforslaget ble imidlertid ikke vedtatt.⁸ Det ble derfor satt i gang nytt revisjonsarbeid som resulterte i Ot.prp. nr. 23 (1996-1997), som igjen er basert på Aksjelovutvalgets utredning om ny aksjelovgivning i NOU 1996: 3. Samlet utgjør dette forarbeidene for dagens aksje- og allmennaksjelov. Den rettskildemessige vekten vil være størst for forarbeidene tilknyttet de vedtatte lovene. Likevel vil lovutkastene som ikke er vedtatt, men som inneholder uttalelser til hjelp for tolkningen, ha vekt i vurderingen.⁹

Rekkevidden av daglig leders omleggingskompetanse påvirkes av flere grunnleggende aksjeselskapsrettslige hensyn. Særlig hensynene til kontroll med den «daglige ledelse» og effektiv selskapsdrift står mot hverandre. En rettslig avveining av disse hensynene påvirker tolkningen av de øvrige rettskildene. Hensynene kan bidra til å skape forutberegnelighet og klarere ansvarlinjer internt i selskapet. Disse hensynene må avveies i lys av hensynet til aksjeeierinteressene, økonomisk vinning, og forsvarlig selskapsdrift.

---

⁷ Lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper (asal.) og Aarbakke (2017) s. 1115

⁸ Innst. O. nr. 45 (1994-1995) Aksjeloven

⁹ Andenæs (2016) s. 6

Metodiske utfordringer knyttet til avhandlingens tema, er at det ikke foreligger klare utsagn verken i rettspraksis, forarbeider eller teori om hvor grensene for daglig leders myndighet går, verken for daglig ledelse mer generelt, eller for omleggingssaker spesielt. Begrepet «daglige ledelse» er ikke legaldefinert i loven. Der skjønsmessige elementer spiller inn ved den konkrete vurderingen er det en sentral utfordring å identifisere relevante momenter ut fra tilgjengelige rettskilder, og avveie disse innbyrdes med utgangspunkt i rettsdogmatisk metode.

Flere steder refereres det til rettsavgjørelser som gjelder ekstern legitimasjon, der meningsinnholdet og momentene er egnet til å belyse vilkåret «uvanlig art eller stor betydning» opp mot daglig leders interne kompetanse.

1.3 Nærmere om problemstillingen

Utgangspunktet for om daglig leder er kompetent til å legge om daglig drift er den interne kompetansefordelingen i organhierarkiet. Daglig leder utleder sin interne kompetanse fra styret, som igjen er underlagt generalforsamlingen jf. §§ 5-1 og 6-1. Generalforsamlingen og styret er obligatoriske selskapsorganer, mens daglig leder er fakultativt jf. ordlyden «kan ha» i § 6-2 (1) 1 pkt. Selskap over en viss størrelse, «flere enn 200 ansatte», «skal» ha bedriftsforsamling jf. § 6-35 (1).¹⁰

Hovedregelen er at generalforsamlingen kan instruere styret i enhver sak, og omgjøre dets beslutninger jf. forutsetningsvis asl. § 6-28 (2).¹¹ I kraft av å være selskapets øverste myndighet må denne kompetansen også gjelde overfor daglig leder.¹² Daglig leders ansvar for «daglige ledelse» jf. § 6-14 (1) overlapper styrets ansvar for «forvaltningen av selskapet» jf. §

---

¹⁰ Bedriftsforsamlingen består av minst 12 medlemmer jf. asl. § 6-35 (1). Bedriftsforsamlingen velger styret og styreleder etter asl. § 6-35 (1) jf. asal. 6-37 (1), og fører tilsyn med daglig leders forvaltning av selskapet etter asl. § 6-35 (1) 2 pkt. jf. asal. § 6-37 (2). I praksis er selskapsorganet lite benyttet fordi aksjeselskapet, og de ansatte eller den lokale fagforening kan avtale seg bort fra å ha bedriftsforsamling jf. asl. § 6-35 (2).

¹¹ Bråthen (2019) s. 163

¹² Meyer-Myklestad (2012) s. 348

6-12 (1).¹³ Styret har direkte instruksjonsmyndighet overfor daglig leder i alt som omhandler daglig drift, herunder omleggingssaker jf. § 6-13 (2).

Rekkevidden av daglig leders myndighet til å legge om driften beror på en tolkning av avgrensningskriteriet «uvanlig art eller stor betydning» i asl. § 6-14 (2).¹⁴ Avgjørelsen kan imidlertid ikke utelukkende baseres på en tolkning av dette vilkåret. Ordlyden må tolkes i samsvar med vedtektsbestemt virksomhetsformål og øvrige kompetansebegrensninger, eksempelvis stillingsinstruks. Selv om det kan identifiseres felles momenter til bruk for avveiningen i vurderingen av grensene for daglig leders myndighetsutøvelse, vil den konkrete vurderingen nødvendigvis bli skjønnsmessig, avhengig av det enkelte selskap og hva saken gjelder.¹⁵ En omlegging som er av «uvanlig art eller stor betydning» i ett selskap, trenger ikke være det i et annet.

Spørsmålet er om det kan identifiseres tydeligere retningslinjer for hva som ligger i kriteriet «uvanlig art eller stor betydning» i omleggingssaker, og som derfor danner yttergrensene for daglig leders kompetanse.

I neste avsnitt vil det bli gitt en kort forklaring til sentrale begreper som «daglig drift», relativt til «omlegging» og «kompetanse».

---

¹³ NOU 1992: 29 s. 144

¹⁴ Se avhandlingens pkt. 3.3-3.4

¹⁵ Ulseth (2006-2) s. 137

1.4 Begrepsavklaringer

1.4.1 Kompetanse og myndighet

Terminologi er et hensiktsmessighetsspørsmål.¹⁶ I rettspraksis og teori er det ikke et tydelig innholdsmessig skille mellom begrepene «myndighet» og «kompetanse» ved tolkningen av asl. § 6-14. Den som har «myndighet» har en rett eller makt til å bestemme noe, mens den som har «kompetanse» besitter en tildelt rett til å foreta en bestemt beslutning. I avhandlingen vil begrepene bli benyttet som synonymer, der de beskriver den materielle retten daglig leder besitter etter loven og det interne selskapsforholdet.¹⁷

1.4.2 Daglig drift

Daglig drift knytter seg til de forhold/beslutninger som direkte gjelder den løpende og daglige gjennomføringen av selskapsdriften. Dette omfatter alt fra bestilling av kulepenner og binders, til håndtering av kompliserte kontraktsinngåelser. Betydelige selskapsinvesteringer og overordnede strategiske avgjørelser, som fastsettelse av virksomhetsmål, faller utenfor.

Omstrukturering av driften er en avgrenset del av den «daglige ledelse». Begrepet «omlegging» er ikke legaldefinert, og kan i prinsippet omfatte en svært vid krets av avgjørelser. Det vil utgjøre en «omlegging» dersom disposisjonen medfører en varig fysisk endring av driften, slik at virksomhetens karakter endrer seg. Det må trekkes en grense mot utvidelser av eksisterende drift og ubetydelige driftsendringer. I grensetilfellene vil en retningslinje være å vurdere om driften etter endringsdisposisjonen avviker fra selskapets normale drift, slik den er beskrevet i selskapets virksomhetsformål. Utenfor faller innkjøp av

---

¹⁶ Meyer-Myklestad (2012) s. 348

¹⁷ Se Meyer-Myklestad (2012) s. 348 og avhandlingens pkt. 1.5 om skillet mellom intern og ekstern kompetanse

nye datamaskiner. Salg/avvikling av deler av virksomheten, vil derimot utgjøre en «omlegging». Det samme vil produksjonsmessige driftsendringer for å gjøre driften mer effektiv. En beslutning om å innføre midlertidig påbud om hjemmekontor, eksempelvis som følge av Covid-19 pandemien, ligger imidlertid i et grenseland for å utgjøre en omlegging.

Med «omleggingssaker» menes i fortsettelsen ikke ubetydelige driftsendringer som medfører at virksomhetens karakter endrer seg.

1.5 Avgrensning

Verken generalforsamlingen eller bedriftsforsamlingen deltar aktivt i daglig forvaltning av selskapet. Dette er overlatt til styret og daglig leder. Avhandlingen avgrenser derfor mot fremstilling for generalforsamlingen sin myndighet, utover en kortfattet fremstilling for selskapets lovmessige oppbygning, til illustrasjon for lovens kompetansefordeling mellom ledelsesorganene. Det forutsettes at selskapet ikke har bedriftsforsamling, siden eksistensen av organet har beskjeden innvirkning på rekkevidden av daglig leders kompetanse i omleggingssaker.

Det er ikke tvilsomt at rekkevidden av legitimasjonsvirkningene utad overfor tredjemann jf. § 6-33, rekker videre enn daglig leders interne kompetanse etter § 6-14.¹⁸ Konsekvensen er at selskapet, til tross for intern kompetanseoverskridelse, blir bundet av daglig leders disposisjon, med mindre unntaksvilkårene i § 6-33 er oppfylt. Ekstern kompetanse regulerer rettsforholdet mellom selskapet og tredjemann, mens intern kompetanse regulerer rettsforholdet mellom selskapsorganene seg imellom. Det er grensen for når daglig leder overskrider intern myndighet etter § 6-14 i omleggingssaker, som er tema for oppgaven, og forholdet til ekstern legitimasjon vil derfor kun unntaksvis bli nærmere berørt.

---

¹⁸ Bråthen (2019) s. 211

Myndighetsoverskridelsen kan, avhengig av skyldforholdet, medføre erstatning jf. § 17-1, eller bøter eller fengsel jf. §§ 19-1 og 19-2. Nærmere beskrivelse av disse vilkårene og konsekvensene av myndighetsoverskridelse faller utenfor avhandlingens tema.

Daglig leder har ansvaret for at regnskapet og formuesforvaltningen samsvarer med loven jf. § 6-14 (4). Formuerettslige- og regnskapsmessige elementer inngår i en totalvurdering av om daglig leder handler innenfor «daglige ledelse». Det avgrenses imidlertid mot nærmere analyse av denne delen av daglig leders ansvar, siden det fordrer en bred og dyptgående analyse av regnskapsrettslige disposisjoner i rettspraksis, som faller utenfor avhandlingens kjerneområde.

Det hører under «daglige ledelse» å sørge for at administrasjonen er hensiktsmessig strukturert.¹⁹ Med struktur siktes til måten selskapets ansatte og ledelse jobber på i det daglige, og måten de er organisert på i avdelinger og nivåer. Administrative driftsendringer, herunder intern strukturering av administrasjonen, vil det kun knyttes korte bemerkninger til, siden dette ikke ligger i kjernen for avhandlingen som er fysiske/produksjonsmessige endringer av daglig drift.

Daglig leder er arbeidstaker i arbeidsmiljølovens forstand.²⁰ Dette gjør daglig leders posisjon i aksjeselskapet unik, da vedkommende innehar både funksjonen som arbeidstaker og selskapsorgan.²¹ Interessante arbeidsrettslige rettsspørsmål og forholdet mellom disse lovene faller utenfor avhandlingens tema.

For å gi en introduksjon til avhandlingens problemstillinger, er det først nødvendig å plassere daglig leders funksjon i hierarkisystemet.

---

¹⁹ Aarbakke (2017) s. 515

²⁰ Ulseth (2006-1) s. 187

²¹ Woxholth (2018) s. 230

2 Selskapsorganenes kompetansefordeling

2.1 Innledning

Aksjeloven etablerer et hierarkisk oppbygget organsystem, der lovreglene tar sikte på å fastlegge og avklare organenes rolle- og funksjonsfordeling. For å avgjøre daglig leders selvstendige kompetanse til å legge om driften må hovedreglene for selskapets organsammensetning og kompetansefordeling klarlegges nærmere.

2.2 Generalforsamlingen

Generalforsamlingen, bestående av aksjeselskapets aksjeeiere, har den «øverste myndighet» i selskapet jf. asl. § 5-1. Myndighetsområdet er negativt avgrenset og generelt, slik at generalforsamlingen kan treffe vedtak i alle saker som gjelder selskapet, med mindre avgjørelsesmyndigheten etter aksjeloven eller vedtektene eksklusivt er lagt til et annet selskapsorgan.²²

Generalforsamlingen velger styret jf. § 6-3 (1), etter flertallsvalg jf. § 5-17 (2). Forutsatt at ikke annet fremgår av vedtektene, har ikke generalforsamlingen myndighet til å tilsette daglig leder jf. § 6-2 (2), da denne retten ligger eksklusivt hos styret.²³

Uttrykker aksjeeierne misnøye med daglig leders arbeid, kan generalforsamlingen legge press på styret for å få daglig leder avsatt. Dette fordi generalforsamlingen er bemyndiget til å avsette styret dersom det ikke følger generalforsamlingens ønsker jf. § 6-7 (2). Valget av

---

²² Aarbakke (2017) s. 334

²³ Aarbakke (2017) s. 335

daglig leder kan påvirkes, eksempelvis gjennom fastsettelse av generelle retningslinjer og rammer for ansettelsen i vedtektene.²⁴

Generalforsamlingen omtales ikke nærmere, siden rekkevidden av daglig leders omleggingskompetanse avgrenses oppover mot styrets kompetanse, gjennom vilkåret «uvanlig art eller stor betydning» i § 6-14 (2).

2.3 Styrets myndighet

Styret består av «ett eller flere medlemmer» jf. § 6-1 (1). Styrets oppgaver kan deles inn i tre kategorier: forvaltning av selskapet, føre tilsyn med daglige ledelse og opplysningsplikt overfor aksjonærer og andre med interesser i selskapet.²⁵

Spørsmålet er hvordan styrets «forvaltning av selskapet», jf. § 6-12 (1), skal avstemmes mot daglig leders myndighet, ettersom innholdet i forvalteransvaret overlapper betydningen av begrepet «daglig ledelse» i § 6-14 (1).²⁶

Det vil stride mot aksjelovens rollefordeling og system dersom styret fratrar daglig leder vedkommendes lovfestede oppgaver og plikter.²⁷ Hvor grensen skal trekkes for om styret benytter sin overordnede myndighet til reelt å frata daglig leder sin kompetanse kan by på tvil.²⁸ Ifølge asl. § 6-14 (2) har styret avgjørelsesmyndighet i saker av «uvanlig art eller stor betydning», og disse kan i utgangspunktet ikke delegeres.

Styret er beslutningsdyktig i en uvanlig eller stor omleggingssak dersom «mer enn halvdel av medlemmene er til stede eller deltar i styrebehandlingen, om ikke strengere krav er fastsatt i vedtektene», og det er «flertall» for avgjørelsen jf. asl. §§ 6-24 (1) og 6-25 (1).

---

²⁴ Aarbakke (2017) s. 468

²⁵ Bråthen (2019) s. 186

²⁶ Woxholth (2018) s. 231 og Aarbakke (2017) s. 503

²⁷ Aarbakke (2017) s. 514 og Ulseth (2006-1) s. 194

²⁸ Andenæs (2016) s. 368

Forvaltningsansvaret omfatter hele selskapets virksomhet, herunder driften av virksomheten, forretningene, og all annen aktivitet selskapet utøver.²⁹ Styret skal, på aksjeeiernes vegne, sørge for forsvarlig forvaltning av selskapsressursene.³⁰ Minstekrav til forvaltningen følger av § 6-12 (2) til (5), som presiserer at styret fastsetter overordnede planer, budsjetter, virksomhetsplaner, og retningslinjer for virksomheten.

Styret er ansvarlig for at selskapet når overordnede målsetninger, mens daglig leder er ansvarlig for at virkemidlene, som driftsomlegging, er egnet til å oppnå disse. Hensynet til effektiv selskapsdrift og styrekontroll står mot hverandre.

Styret vurderer behovet for ansettelse av daglig leder jf. § 6-2 (2). Vurderingen er om tilsettelsen anses nødvendig for at styret skal kunne oppfylle sine plikter etter loven.³¹ Tilsettes ikke daglig leder, står styret samlet for daglig ledelse av selskapet.³²

På ethvert tidspunkt kan styret avsette daglig leder som mangler styrets tillit. Dette gjelder ubetinget og følger forutsetningsvis av § 6-2 (2) sml. § 6-7 (2) 1 pkt., som direkte gjelder styremedlemmer, men prinsippet gjelder tilsvarende for daglig leder.³³ Oppsigelse av daglig leder må følge vilkårene i lovverket og ansettelsesavtalen for øvrig.

Styret skal «føre tilsyn» med «daglige ledelse» og selskapets virksomhet jf. § 6-13 (1). Styret vurderer kontinuerlig daglig leders arbeidsinnsats og pliktoppfyllelse ut fra kravene fastsatt i arbeidsinstruksen jf. § 6-13 (2). For å gjøre tilsynsplikten effektiv, skal daglig leder jevnlig underrette styret om virksomheten og resultatutviklingen jf. § 6-15. Tilsynspliktens rekkevidde varierer med virksomhetens karakter og omfang.³⁴ Det er verken ønskelig eller fornuftig at styret kontrollerer daglig leders plikter/oppgaver i detalj, siden det ville ført til ineffektiv drift, unødvendig bruk av selskapsressurser og utfordret godt samarbeid mellom selskapsorganene.

---

²⁹ Andenæs (2016) s. 364

³⁰ NOU 1996: 3 s. 38

³¹ NOU 1996: 3 s. 135

³² Asl. § 6-14 (1) og Rt. 2013 s. 312 avsnitt 27

³³ Aarbakke (2017) s. 470

³⁴ Aarbakke (2017) s. 511

Etter aksjelovens hierarkisystem og § 6-13 (2), har styret full instruksjonsmyndighet og omgjøringsrett overfor daglig leder på generelt grunnlag og i den konkrete omleggingssak.³⁵ Dersom daglig leder handler innenfor grensene som følger av den «daglige ledelse», kan ikke styret kritisere daglig leder for å gå utenfor intern legitimasjon, med mindre styret har gitt instruks om en annen løsning.

2.4 Daglig leders myndighet

Aksjeloven 1976 oppstilte krav om at aksjeselskaper skulle ha administrerende direktør, men plikten ble opphevet og gjort valgfri ved lovendring 14 juni 2013.³⁶ I praksis har de fleste aksjeselskaper daglig leder, men det beror på en intern selskapsstrategisk vurdering om det er hensiktsmessig.

Aksjelovens system forutsetter at kun fysiske personer kan være daglig leder.³⁷ Det oppstilles ingen kvalifikasjonskrav, med unntak av bosettelseskravet i § 6-11 (1). Daglig leder representerer selskapet utad, jf. § 6-32, i saker som inngår i den «daglige ledelse». Aksjeselskapet skal registrere daglig leder i foretaksregisteret jf. fregl. § 3-1 nr.5.³⁸

Daglig leder er øverste organ i selskapets administrasjon og utleder sin kompetanse hovedsakelig fra ufravikelige regler i aksjeloven kapittel 6, særlig § 6-14. I tillegg har Høyesterett i Rt. 1999 s. 353 uttalt at daglig leders kompetanse «avhenger av selskapets stilling og de konkrete omstendighetene for øvrig».³⁹ Det er disse elementene som er sentrale i «uvanlig art eller stor betydning» vurderingen. Formålet med reglene som avgrenser daglig

---

³⁵ Woxholth (2018) s. 231 og Aarbakke (2017) s. 512

³⁶ Aksjeselskap kan ha flere daglige ledere jf. § 6-2 (1). Denne ordningen er lite benyttet i praksis, og må fastsettes i selskapets vedtekter. I avhandlingen forutsettes det at selskapet følger normalordningen med én daglig leder.

³⁷ Aarbakke (2017) s. 468

³⁸ Lov 21 juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak (fregl.)

³⁹ Se Rt. 1999 s. 353 på s. 363

leders myndighetsområde er å etablere ytre rammer for hva daglig leder på selvstendig grunnlag kan foreta seg, uten at styret griper inn i beslutningsprosessen.

Et sentralt spørsmål er om valget av daglig leders tittel får betydning for intern legitimasjon opp mot grensene for den «daglige ledelse».

Selskapet står fritt til å velge daglig leders tittel. Vanlige titler utenom daglig leder er; forretningsfører, disponent, Chief Executive Officer (CEO) og administrerende direktør. Utgangspunktet er at de formelle forholdene er avgjørende, både for intern og ekstern legitimasjon, der hensynet til myndighetene og medkontraahenter tilsier at opplysningene registrert i foretaksregisteret utgjør de reelle forholdene i selskapet jf. Rt. 2008 s. 592 avsnitt 20.⁴⁰

Ved avgjørelsen av hvem som er daglig leder i aksjelovens forstand, er det avgjørende om vedkommende er tilsatt i stillingen som daglig leder eller har fått i særlig oppdrag å stå for selskapets «daglige ledelse».⁴¹ Kompetansen kan altså følge av to ulike rettsgrunnlag, enten direkte av aksjeloven dersom daglig leder er ansatt, eller av en særskilt disposisjon som etablerer fullmaktsforholdet.⁴² Fullmaktens rammer er normalt snevrere enn daglig leders myndighet etter aksjeloven, siden daglig leders kompetanse er skjønnsmessig og kan utvides etter asl. § 6-14 (3).⁴³

Tittelen har ingen betydning verken i vurderingen av hvem som er daglig leder i lovens forstand eller rekkevidden av daglig leders interne kompetanse.

Daglig leders oppgaver kan inndeles i to kategorier: iverksetting av styrevedtakene som i praksis innebærer at daglig leder skal implementere disse i daglig drift, og tilrettelegging av saksbehandlingen i styret som hovedsakelig sikter til underretningsplikten i § 6-15 og saksforberedelsen i § 6-21.⁴⁴

---

⁴⁰ Se imidlertid Ulseth (2006-1) s. 196 og LB-2012-110407 om at «de formelle ansvarsforholdene ikke ubetinget kan legges til grunn». Eventuell stillingsinstruks kan gjøre inngrep i den interne legitimasjonen, se pkt. 3.7

⁴¹ Aarbakke (2017) s. 466

⁴² Aarbakke (2017) s. 457

⁴³ Aarbakke (2017) s. 457. Se om forholdet til instruks pkt. 3.7

⁴⁴ Ulseth (2006-1) s. 198

Daglig leder skal ivareta de grunnleggende selskapsinteressene, særlig virksomhets- og vinningsformålet, gjennom sin innsatsforpliktelse.⁴⁵ Det sentrale er at arbeidsoppgavene utføres med «faglig god innsats innenfor lovens rammer».⁴⁶

Forarbeidene uttrykker at «*Direktørene er den mektigste gruppen i norsk næringsliv*».⁴⁷ Dette har sammenheng med at mange aksjonærer i aksjeselskaper i dag enten er små eller passive i den daglige drift, som medfører at daglige ledere får utvidet innflytelse, spesielt i de større aksjeselskapene.⁴⁸

Det er grensene for daglig leders myndighet der styret ikke trekkes inn i beslutningsprosessen som er problematisk. Situasjonen der daglig leder informerer og spør styret til råds i forkant av driftsomleggingen, faller utenfor. Dette gjelder i særlig grad for omleggingssaker som kan medføre både økonomiske og strukturelt inngripende endringer, eksempelvis ved salg/avvikling av deler av virksomheten.

---

⁴⁵ Ulseth (2006-1) s. 198

⁴⁶ Ulseth (2006-1) s. 198 og Knudtzon (2018) s. 26 pkt. 5.2

⁴⁷ NOU 2003: 19 pkt. 7.2

⁴⁸ NOU 2003: 19 pkt. 7.2

3 Rekkevidden av vilkåret «daglige ledelse».

3.1 Begrepet «daglige ledelse»

Daglig leder «står for den daglige ledelse av selskapets virksomhet» jf. asl. § 6-14 (1).⁴⁹ Spørsmålet er hva som ligger i ordlyden, som er vag og svært skjønnsmessig. En alminnelig språklig forståelse er at daglig leder er ansvarlig for organiseringen og den faktiske gjennomføringen av daglig drift. Typiske eksempler er bestilling av kulepenner og innkjøp av nødvendige driftsmidler, eksempelvis kontorutstyr. Spørsmålet om daglig leders kompetanseområde er mer problematisk der omleggingen har store konsekvenser for virksomhetsdriften, eksempelvis ved kjøp/avvikling av deler av virksomheten. Daglig leder er forpliktet til å holde seg innenfor budsjettet foreslått av styret og vedtatt av generalforsamlingen, som i praksis er en instruks og begrenser omleggingsdisposisjonens karakter og omfang.

Ordlyden åpner for at daglig leder kan legge om driften, eksempelvis ved å endre måten et produkt blir produsert på av hensyn til effektiv ressursutnyttelse eller miljøet. Selskapet kan gå fra oljebasert til elektrisk virksomhet, eller fra produksjon av dieselbiler til elektriske biler. For en håndverksbedrift vil en slik omlegging normalt påvirke hele selskapsdriften og gjøre styrebehandling nødvendig. Ved grensedragningen for om driftsendringen ligger innenfor «daglige ledelse», må den konkrete omleggingens karakter og selskapets forhold vurderes mot hverandre.

Et annet spørsmål er om daglig leder kan legge om driften alene av hensyn til miljøet. I eksempelet med utskifting av bilparken, kan det være billigere å fortsette med dieselbilproduksjon. Vurderingen må gå ut over det enkelte moment, her økonomi, og videre til eksempelvis kundekretsen. Det vil tiltrekke seg flere miljøbevisste kunder å legge om til

---

⁴⁹ Se for grensen opp mot virksomhetsformålet, pkt. 3.6

grønn energi. Vurderingen kan ikke gjøres på basis av ett element alene, de må sees i sammenheng.

Aksjelovgruppen uttalte at hva som ligger i «daglige ledelse» kan være tvilsomt.⁵⁰ Begrepet er en rettslig standard uten legaldefinisjon. Det kan ikke utledes konkrete krav eller arbeidsoppgaver fra ordlyden.⁵¹ Spørsmålet er om det på grunnlag av andre rettskilder likevel kan oppstilles tydelige retningslinjer og krav for hva som ligger i «daglige ledelse».

Vilkåret «daglige ledelse» er negativt definert i § 6-14 (2), ved at saker av «uvanlig art eller stor betydning» faller utenfor daglig leders myndighetsområde.⁵² Det må foretas en konkret og individuell skjønnsmessig samlet vurdering jf. Rt. 1999 s. 353.⁵³ Et viktig skille går mellom tolkningen av den lovfestede kompetansenormen og den kompetansen som kan utledes av en konkret vurdering av de faktiske forholdene i aksjeselskapet.⁵⁴ Ved fastleggningen av daglig leders myndighet til å legge om driften må disse vurderingene sees i sammenheng.

Momenter i den skjønnsmessige vurderingen bygger på objektive kriterier fastlagt i rettspraksis og juridisk teori.⁵⁵ Sentrale vurderingsmomenter er selskapets faktiske størrelse, virksomhetens art og omfang, vurdert opp mot den konkrete omleggingssakens art og betydning for virksomheten.⁵⁶ Relevant er også selskapets omsetning, kapitalens størrelse og antall ansatte.⁵⁷ En retningslinje for vurderingen er hvilke driftsendringer selskapet med rimelighet må kunne forvente at daglig leder foretar på egenhånd.

Høyesterett har vurdert rekkevidden av «daglige ledelse». Rt. 1999 s. 330 gjaldt innløsning av minoritetsaksjonærs aksjepost på grunnlag av myndighetsmisbruk etter asl. 1976 § 13-3. Som en del av kravet vurderte Høyesterett om aksjeselskapets daglige leder hadde kompetanse til å

---

⁵⁰ NOU 1992: 29 s. 144

⁵¹ Ulseth (2006-1) s. 199 og Bråthen (2016) s. 109

⁵² Ulseth (2006-2) s. 137 og Meyer-Myklestad (2012) s. 349

⁵³ Jf. bl.a. LH-2018-43258

⁵⁴ Meyer-Myklestad (2012) s. 357

⁵⁵ Ulseth (2006-2) s. 137 og Knudtzon (2018) s. 9 pkt. 2.4.2

⁵⁶ Aarbakke (2017) s. 516 og Andenæs (2016) s. 369

⁵⁷ Ulseth (2006-2) s. 137 og Knudtzon (2018) s. 9 pkt. 2.4.2

inngå en advokatavtale om utføring av inkassoopdrag og andre juridiske oppdrag, uten styrebehandling.

Høyesterett kom enstemmig til at inngåelsen av advokatavtalen lå utenfor daglig leders myndighetsområde, og krevde styrebehandling. I forkant av advokatoppdraget i 1985 var advokatforretningen integrert i selskapet, men den nye avtalen gjorde advokatene til selvstendige næringsdrivende. Retten foretok en konkret vurdering av selskapets art og karakter, størrelse, totaløkonomi og formål, vurdert opp mot advokatavtalens faktiske innhold og økonomiske omfang. Advokatavtalen knyttet seg til ca. 30% av inntektene og var av «stor betydning» jf. asl. 1976 § 8-7. Momentene har direkte overføringsverdi til omleggingssaker, som i likhet med advokatavtalen påvirker daglig drift.

Det kan neppe utledes fra dommen at det generelt faller utenfor daglig leders myndighet å inngå enhver form for advokatoppdrag på vegne av selskapet. Det samme må gjelde i omleggingssaker. Dersom omleggingen ligger innenfor selskapets budsjett og er knyttet til relevante arbeidsoppgaver av betydning for daglig drift, tilsier hensynet til effektivitet og lovens kompetansefordeling at omleggingsbeslutningen faller innenfor daglig leders myndighetsområde.

Ytterligere momenter fremkommer av Rt. 1999 s. 353 som gjaldt daglig leders kompetanse til å avgi et bindende betalingstilsagn, en garanti, for vareleveranser til et utenlandsk søsterselskap. Høyesterett konkluderte med at daglig leder var kompetent til å avgi betalingstilsagnet etter en grundig analyse av tilsagnsdisposisjonens innhold, formål og omfang. I tillegg ble intern selskapspraksis, selskapsstrukturen og betydningen av risikoreducerende tiltak, vektlagt. Disse momentenes betydning i omleggingssakene kommer jeg nærmere tilbake til.⁵⁸

Konklusjonen er at høyesterettspraksis oppstiller retningslinjer for vurderingen, men fastslår ingen konkret grense for hvor terskelen går for hvilke omleggingssaker som faller innenfor «daglige ledelse». Høyesteretts vurderinger tar spesifikt utgangspunkt i sakens faktagrunnlag og selskapets forhold.

---

⁵⁸ Se pkt. 3.3.1 og 3.4.1

3.2 «Selskapets forhold»

Daglig leders myndighetsområde begrenser seg til avgjørelser som etter «selskapets forhold» er av uvanlig art eller stor betydning jf. asl. § 6-14 (2). Spørsmålet her er hvilke faktorer og elementer som utgjør «selskapets forhold» i omleggingssaker. Begrepet er skjønsmessig og udefinert. En alminnelig språklig forståelse tilsier at «selskapets forhold» beror på den type virksomhet selskapet driver, den interne selskapsstrukturen/oppbyggingen, beslutningspraksisen, selskapets størrelse og økonomi, samt andre lignende selskapsesifikke omstendigheter. Disse elementene styrer hvilke faktiske omstendigheter «uvanlig art eller stor betydning» vurderingen i omleggingssaker spesifikt knytter seg til.

Begrensningen følger hovedsakelig av selskapets vedtektsfestede virksomhetsformål, som beskriver «selskapets forhold».⁵⁹ Faller omleggingen utenfor selskapets virksomhetsformål er det en sterk indikasjon på at omleggingen er «uvanlig» og av «stor betydning». Vurderingen av hva som utgjør «selskapets forhold» kompliseres der selskapet over tid har tillatt mindre omlegginger på siden av virksomhetsformålet, uten at styret eller generalforsamlingen har reagert jf. LA-2015-157041.⁶⁰ Dette viser at «selskapets forhold» ikke kan vurderes løsrevet fra sammenhengen, og at hver vurdering må gjøres konkret opp mot den aktuelle virksomhet.

Begrepet «selskapets forhold» illustrerer at «daglige ledelse» ikke er en statisk og ensidig rettslig term, men henger tett sammen med selskapet og dets utvikling. Begrepets sentrale funksjon er å sørge for at sakens art og betydning ses i sammenheng med virksomhetens art og omfang i det aktuelle selskapet.⁶¹ Vurderingen er dynamisk, i tråd med formålet og hensynene bak lovregelen, der effektivitetshensyn må avveies mot kontrollhensynet.

Konklusjonen er at hvilke elementer som utgjør «selskapets forhold» ikke kan besvares generelt, men beror på selskapets virksomhet og oppbygging.

---

⁵⁹ Se nærmere om virksomhetsformålet i pkt. 3.6

⁶⁰ Lagmannsretten kom til at driftsformen som var praktisert, der daglig leder fikk gradvis økt beslutningsmyndighet uten reaksjon fra styret, medførte at salget/avviklingen etter selskapets forhold ikke var av «uvanlig art».

⁶¹ Andenæs (2016) s. 369 jf. også LH-2018-43258

3.3 Vilkåret «uvanlig art»

Utgangspunktet er at daglig leder ikke har myndighet til å ta avgjørelser som etter selskapets forhold er av «uvanlig art» jf. § 6-14 (2). En alminnelig språklig forståelse er at saken typisk avviker i karakter og skiller seg fra de virksomhetsbeslutningene aksjeselskapet til daglig foretar. Spørsmålet blir om daglig leder i bestemte situasjoner er kompetent til å gjennomføre omlegginger av driften som skiller seg i karakter fra de beslutninger daglig leder vanligvis foretar på egenhånd.

Ordlyden er vag og gir begrenset veiledning om det nærmere meningsinnholdet, og inviterer til tolkningstvil.⁶² Begrepet er relativt og en rettslig standard som er tilpasningsdyktig til meningsinnholdet som til enhver tid følger av samfunnsutviklingen. Vurderingen av om omleggingen er av «uvanlig art» er konkret. Her er formålet med disposisjonen et moment. En sentral retningslinje er om saken etter sin «art ligger så vidt langt til siden for selskapets egentlige virksomhet at denne må karakteriseres som uvanlig».⁶³ Omleggingsaker som er av mindre betydning for selskapet kan derfor falle utenfor daglig leders myndighetsområde.⁶⁴

En nyere dom fra lagmannsretten, LH-2018-43258, fastslår at det skal foretas en realitetsvurdering av enhver sak, i motsetning til rettsstilstanden etter aksjeloven 1957 § 46, der enkelte sakstyper var unntatt.

Behovet for raske beslutninger, eksempelvis som følge av endrede samfunnsforhold som Covid-19, kan få betydning opp mot grensedragningen for om omleggingen er av «uvanlig art». Her kommer asl. § 6-14 (3) inn, som åpner for at daglig leder kan ta beslutning dersom avgjørelse ikke kan avvendes uten «vesentlig ulempe».⁶⁵ Nødvendige driftsendringer må meldes styret, for etterfølgende godkjennelse, dersom beslutningen faller utenfor kompetansen etter § 6-14 (1) jf. (3) 2 pkt.

---

⁶² Knudtzon (2018) s. 9 pkt. 2.4.2

⁶³ Aarbakke (2017) s. 516

⁶⁴ Ulseth (2006-2) s. 138

⁶⁵ Se om asl. § 6-14 (3) i pkt. 3.8

Det kan eksempelvis være nødvendig å legge om driften, slik at alle arbeidstakere har hjemmekontor, på grunn av Covid-19. Midlertidige, nødvendige og for enkelte lovpålagte driftsomlegginger må daglig leder kunne foreta av eget tiltak, selv om det nok under normale omstendigheter vil være nødvendig å forankre mer inngripende omlegginger av slik karakter i styret. Daglig leder kan imidlertid ikke bestemme at hjemmekontor skal være en permanent løsning også etter Covid-19, uten å innhente intern forankring fra styret.

Et særlig spørsmål er om en sak som ikke er vanlig er uvanlig.

En slik antitese går utover lovens ordlyd og gir anvisning på et resultat som ikke går direkte frem av loven. Antiteseslutninger er således noe annet enn en utvidende tolkning av meningsinnholdet i ordlyden direkte. Av metodelæren fremgår det at antiteser, motsetningsslutninger, skal benyttes med varsomhet.⁶⁶ Det er derfor neppe grunnlag for å trekke en slik antitetisk slutning av ordlyden.

Et aktuelt spørsmål i denne sammenheng er om det kan innfortolkes et krav om nødvendighet. Kan daglig leder avgjøre saker av «uvanlig art», som er av liten betydning for selskapet, med mindre det er nødvendig at styret tar avgjørelsen? Rettspraksis åpner ikke for et slikt krav, og lovgiver syntes her å ha vektlagt hensynet til kontroll over hensynet til effektiv drift.⁶⁷

Videre er spørsmålet om det kan utledes faste kriterier for «uvanlig art» vurderingen i rettspraksis.

Rt. 2011 s. 410 gjelder spørsmålet om daglig leder i Ernst & Young AS hadde kompetanse til å inngå bindende avtale om leie av forretningslokaler med Optimogården AS. Høyesterett kom til at det var inngått bindende leieavtale på grunnlag av ekstern legitimasjon. Spørsmålet er om avgjørelsen også er av betydning ved fastleggingen av momenter til bruk for vurderingen av kompetansen internt. Høyesterett kom med uttalelser som har betydning ved tolkningen av «uvanlig art» kriteriet, og som får direkte betydning etter det interne forhold til å legge om driften.

Daglig leder i Ernst & Young hadde fullmakt til å foreta innkjøp på opptil 50 000,-. Spørsmålet var om daglig leder ved å signere leieavtalen verdt 2 750 000,- handlet utenfor fullmakten. Retten uttalte at ut over fullmakten på 50 000,- vil daglig leder normalt ha

---

⁶⁶ Eckhoff (2001) s. 141-142

⁶⁷ Se også Bråthen (2019) s. 207

kompetanse til å «inngå oppdrag som er vanlige for den typen virksomhet som hører under lokalkontoret». ⁶⁸ Høyesterett vektla daglig leders lokalkunnskaper, avtalens innhold og omfang, og konkluderte med at daglig leder «hadde en ledende stilling i et stort og seriøst revisjonsfirma, og inngikk avtale som det ikke var uvanlig at en mann i hans stilling kunne inngå». ⁶⁹ Fullmakten danner likevel yttergrensen for hvilke leieavtaler/beløpsmessige begrensninger som gjelder for daglig leder. Daglig leder hadde derfor gått utenfor sin interne myndighet. Momentene har overføringsverdi til omleggingssakene og intern kompetanse, der det ikke er fastsatt interne begrensninger i daglig leders myndighet.

Det fremgår av norsk lovkommentar at vilkåret «uvanlig art» må vurderes i forhold til selskapets ordinære drift. ⁷⁰ Lagmannsretten slutter seg til uttalelsen i LB-2014-95122-2, der daglig leder i eiendomsutviklingsselskapet engasjerte en eiendomsutviklingsrådgiver. Oppdragsavtalen kunne «klart ikke anses å være av uvanlig art».

Et annet eksempel er LB-2004-5274, som gjaldt gyldigheten av garantistillelse for en låneavtale for kjøp av aksjer. Virksomhetsformålet var å drive «investering i ikke børsnoterte verdipapirer og deltakelse og utvikling av selskaper med ikke børsnoterte verdipapirer». Garantierklæringen var ikke av «uvanlig art», siden disposisjonen falt innenfor virksomhetsformålet. Dersom daglig leder ville benytte deler av selskapets investeringsportefølje på investeringer i selskaper med børsnoterte verdipapirer, ville det imidlertid vært en omlegging av «uvanlig art».

I LH-2018-43258 kom retten til at vederlagsfri overføring av arealer i sjøen ikke var av «uvanlig art». Dette ble begrunnet i «selskapets forhold». Aksjeselskapet var et eiendomsselskap, der overføring av fast eiendom og grensejusteringer forekom hyppig. Daglig leder hadde derfor en viss fullmakt til å overføre fast eiendom, og siden sjøarealene hadde begrenset betydning for selskapet gjorde ikke det faktum at vederlaget ble satt til kroner null, at disposisjonen var av «uvanlig art». Dommen illustrerer at en omlegging av selskapsdriften som innebærer salg/avvikling av deler av virksomheten, må være fornuftig og rimelig dersom daglig leder skal ha kompetanse til å gjennomføre den.

---

⁶⁸ Rt. 2011 s. 410 avsnitt 37

⁶⁹ Rt. 2011 s. 410 avsnitt 75

⁷⁰ Tore Bråthen, *Norsk lovkommentar: Aksjeloven*, note 1111, Rettsdata.no (sist lest 6.mai 2021)

Begrunnelsen for at salget ikke var av «uvanlig art» fremstår imidlertid som svært saksspesifikk, og kan ikke være dekkende for den generelle rettstilstanden. Hensynet til økonomisk forsvarlig drift og kontroll med selskapsdriften tilsier at beslutningen ligger utenfor daglig leders myndighetsområde.

Det kan av rettspraksis utledes at selskapets størrelse, ordinære drift og virksomhetsformål utgjør faste kriterier i «uvanlig art» vurderingen i omleggingsaker.

Konklusjonen er at daglig leder ikke er kompetent til å gjennomføre driftsomlegginger som avviker fra de beslutninger daglig leder normalt foretar.

3.3.1 Betydningen av intern beslutningspraksis

Spørsmålet er om intern beslutningspraksis i selskapet utgjør et relevant moment i vurderingen av om omlegging av daglig drift er av «uvanlig art eller stor betydning».

Intern praksis er en bestemt måte selskapet over tid løser en bestemt type sak eller sakstype på. Verken aksjeloven eller forarbeidene omtaler vurderingsmomentet særskilt, men momentet har blitt vektlagt av Høyesterett i kompetansevurderingen. I Rt. 1999 s. 353 la Høyesterett til grunn at en betalingsordning, der HTS i stort omfang dekket løpende fakturaer for søsterselskapet HTS Sport, dannet en intern praksis siden betalingsordningen heller ikke i andre tilfeller ble styrebehandlet. Dette ble fulgt opp i Rt. 2011 s. 410, der retten uttalte at det neppe forelå en «klart definert sedvane eller skikk og bruk knyttet til stillingen som daglig leder» at det ga grunnlag for fullmakt til å inngå en leieavtale som brøt med styrets instruksjoner om leie av kontorlokaler.⁷¹

Momentet ble også vektlagt i Rt. 2003 s. 696, der styret over tid hadde blitt informert i styremøter, gjennom tertialregnskaper og rapporter om den betydelige valutahandelens gevinster/tap, uten at styret hadde reagert. Daglig leder hadde opprettet handlelinjer i flere banker som indikerte valutahandel i «betraktelig omfang», i tillegg til at styret hadde høyt

---

⁷¹ Rt. 2011 s. 410 avsnitt 37

kompetanse om valutahandel og shipping, og således incentiv til å gripe inn dersom det mente daglig leder ikke hadde nødvendig kompetanse.⁷²

Intern praksis er vektlagt i nyere underrettspraksis om driftsomlegging. I LA-2015-157041 ble det vektlagt at «alle viktige beslutninger vedrørende driften» av selskapet ble truffet av daglig leder. Det utgjorde et sterkt argument i retning av at daglig leder hadde kompetanse til å selge ett av virksomhetens tre forretningsområder.

Dersom daglig leder over tid har fått endre den produksjonsmessige driften i tråd med samfunnsforholdene, miljøet og næringslivets behov vil den interne praksisen og hensynet til effektivitet tale for at omleggingen ikke er av «uvanlig art eller stor betydning». Hensynet til kontroll med daglig drift og aksjelovens system tilsier imidlertid at styret kan gripe inn i beslutningspraksisen også i den enkelte omleggingssak. Instruksjonsmyndigheten må normalt veie tyngre enn intern praksis ved den konkrete vurderingen.

For eksistensen av intern praksis må det oppstilles krav om at den har hatt en viss varighet og vært fulgt konsekvent i selskapet. Disse elementene er avgjørende for hvilken vekt praksisen kan tillegges i vurderingen av daglig leders omleggingskompetanse.

Intern beslutningspraksis utgjør et relevant moment i «uvanlig art eller stor betydning» vurderingen i omleggingssaker.

---

⁷² Rt. 2003 s. 696 avsnitt 67-68

3.4 Vilkåret «stor betydning»

I det videre er spørsmålet hvilke momenter som er styrende for «stor betydning» vurderingen i omleggingssaker.

Saker som er av «stor betydning» faller utenfor daglig leders myndighet jf. § 6-14 (2). Dette gjelder selv om disposisjonen ikke kan karakteriseres som «uvanlig» ut fra virksomhetsformålet. En alminnelig språklig forståelse er at saken må ha en potensielt betydelig økonomisk eller faktisk påvirkning på selskapsdriften. Ordlyden «stor» indikerer at det må avgrenses mot mindre omleggelser uten vesentlig betydning for selskapsdriften.

Vurderingen er konkret og selskapsspesifikk. Terskelen er relativ der sakens art, alvor og omfang sett i forhold til virksomhetens art og størrelse står sentralt.⁷³ Om saken er av «stor betydning» må vurderes i forhold til omfanget av selskapets ressurser.⁷⁴ Andre relevante momenter, utledet av rettspraksis, er om saken berører mange ansatte, har stort økonomisk omfang og medfører høy økonomisk risiko for selskapet og dets videre drift.⁷⁵ En investering som har «stor betydning» i ett selskap behøver ikke ha det i et annet. Saken vil normalt være av «stor betydning» dersom det er «påregnelig at en sak vil få stor samfunnsmessig oppmerksomhet, eller utgjøre en større risiko enn det som selskapet ellers har i sin daglige virksomhet».⁷⁶

Risikoen i omleggingssaker er ikke avgrenset til økonomisk risiko, eksempelvis er helsemessige risikoer relevante, men førstnevnte har ofte størst vekt i omleggingssaker jf. bl.a. LA-2015-157041.

Hva som er av stor samfunnsmessig betydning kan ikke bevares generelt, siden det har sammenheng med de til enhver tid gjeldende samfunnsforhold- og oppfatningene. Selv om driftsomleggingen har stor samfunnsmessig betydning på generelt grunnlag, betyr ikke det

---

⁷³ Andenæs (2016) s. 369

⁷⁴ Ulseth (2006-1) s. 186

⁷⁵ Bråthen (2019) s. 207 og Ulseth (2006-2) s. 138

⁷⁶ Knudtzon (2018) s. 9 pkt. 2.4.2

nødvendigvis at saken er av «stor betydning». Det må vurderes i lys av den aktuelle omleggingen og hvilke interesser som direkte påvirkes.

Omleggelser der de ansattes arbeidsplasser er i fare, vil normalt få stor negativ samfunnsmessig oppmerksomhet, eksempelvis fra pressen. Et annet eksempel er der selskapet legger om driften til å være mindre miljøvennlig, for bedre å kunne ivareta vinningsformålet. Manglende signaler om at beslutningene har hatt betryggende beslutningsprosesser kan få store konsekvenser for selskapet, og taler for at omleggingen er av «stor betydning».

Typisk vil avtaleinngåelser som er av ikke uvesentlig betydning for selskapets drift og økonomi, samt har en lang varighet etter omstendighetene falle inn under kriteriet.⁷⁷

Situasjonen kan være at flere beslutninger isolert sett ikke faller inn under ordlyden, men at summen av disse kan ha «stor betydning» for selskapets utvikling.⁷⁸

Rt. 1999 s. 330 illustrerer at inngåelse av en advokatavtale oppfylte «stor betydning» kriteriet. Daglig leder inngikk en advokatavtale som gjaldt 30% av selskapets driftsinntekter og Høyesterett omtalte den som et «særdeles betydelig advokatoppdrag». Avtaleinngåelsen var av «stor betydning» målt opp mot den samlede salærinntekt, og manglende styrebehandling utgjorde «vesentlige formelle brudd på aksjelovens behandlingsregler».⁷⁹ At avtalen var rimelig, vurdert ut fra omfanget og karakteren av de juridiske tjenestene, medførte at «stor betydning» terskelen ikke ble senket.

Ett annet moment som normalt har høy vekt i vurderingen, er selskapets størrelse målt opp mot omsetning. Momentet var sentralt i Rt. 1999 s. 330 og LB-2014-95122-2. I sistnevnte sak kom retten til at engasjering av rådgiver for et eiendomsutviklingselskap, som utløste honorarkrav, ikke var av «stor betydning» for selskapet. I RG 1996 s. 1663 talte kjøpesummen på 1,6 millioner, for et agentur, sett i sammenheng med selskapets totalomsetning på 70 millioner, mot at kjøpet var av «uvanlig art eller stor betydning».

Lagmannsretten slutter seg, i LB-2014-95122-2, til at større driftsendringer eller investeringer kan falle utenfor daglig leders myndighetsområde. Aksjeloven har ikke egne regler som nærmere beskriver meningsinnholdet for denne del. Det er da relevant å se hen til tilsvarende

---

⁷⁷ Andenæs (2016) s. 369

⁷⁸ Ulseth (2006-1) s. 186-187

⁷⁹ Rt. 1999 s. 330 på s. 338

vurderingstema for allmennaksjeselskap, der asal. § 6-37 (4) 1 pkt. nr. 1 og 2 gir momenter til bruk for tolkningen. Bestemmelsens (4) 2 pkt. presiserer at styret har beslutningsmyndighet, dersom selskapet ikke har bedriftsforsamling, i saker om «investeringer av betydelig omfang i forhold til selskapets ressurser» jf. asal. § 6-37 (4) 1 pkt. nr. 1.⁸⁰ Hva som er av betydelig omfang må avgjøres etter en vurdering av disposisjonens økonomiske størrelse målt opp mot selskapets totaløkonomi, og terskelen er høy. Utgangspunktet for vurderingen er om investeringen utgjør mer enn 10% av selskapets totalomsetning i forhold til selskapsressursene.⁸¹ Spørsmålet er om en slik beløpsmessig prosentgrense er hensiktsmessig også for selskap underlagt aksjeloven.

Hensynet til forutberegnelighet, kontroll og lovgivers ønske om en klar rolle- og kompetansefordeling tilsier at en slik prosentgrense er hensiktsmessig. I motsatt retning taler hensynet til effektiv drift og økonomisk vinning. Eksempelvis vil det ved en pandemi være behov for raske omleggelser for at selskapet skal kunne overleve, men som påvirker en større andel enn 10% av selskapets økonomi. Det fremgår heller ikke av ordlyden eller aksjelovens forarbeider at en slik beløpsbegrensning er ønskelig. En streng grense vil også stride mot selskapenes autonomi og selvbestemmelsesrett. De beste grunner taler dermed for at en slik prosentgrense ikke er hensiktsmessig.

Etter asal. § 6-37 (4) 1 pkt. nr. 2 har styret avgjørelseskompetanse i saker om «omlegging av driften som vil medføre større endring eller omdisponering av arbeidsstyrken». Her må de konkrete konsekvensene for de ansatte veies opp mot den aktuelle omleggingsdisposisjonen. Ved spørsmålet om omlegging av driften i AS, ble det i RG. 1993 s. 1025 lagt til grunn at en strategiplan som skulle spare lønn og andre kostnader ved en mer effektiv utnyttelse av de ansatte og bedriftens oppdrag, skulle avgjøres av bedriftsforsamlingen. Dette har overføringsverdi til selskap uten bedriftsforsamling, der avgjørelsesmyndigheten overføres til styret.

Et annet moment i «stor betydning» vurderingen er hvilke konkrete virkninger/konsekvenser disposisjonen har, jf. LH-2018-43258. Lagmannsretten vektla at selskapet, etter arealoverføringen, ble sittende igjen med mindre restarealer i sjøen som uansett var uaktuelle for utbygging. At selskapet kunne avslutte arbeidet med infrastrukturen, talte også for at

---

⁸⁰ Woxholth (2019) s. 234

⁸¹ Bråthen (2019) s. 214

konsekvensene av arealoverføringen ikke oppfylte «stor betydning» vilkåret. På den annen side innebar arealoverføringen avkall på en forretningsmulighet, men retten la til grunn at dette ikke var urimelig siden det var svært begrensede muligheter for å utnytte restarealene. Vurderingsmomentet har direkte overføringsverdi til omleggingssakene, siden mer alvorlige konsekvenser og risiko gjør at terskelen for om omleggingen er av «stor betydning» senkes.

Konklusjonen er at omleggingsdisposisjonens økonomiske omfang og risiko vurdert opp mot selskapets totaløkonomi står sentralt. I tillegg er omleggingsdisposisjonens virkninger/konsekvenser og samfunnsmessige betydning styrende for «stor betydning» vurderingen i omleggingsaker.

3.4.1 Sikkerhetsstillelse for andre selskapers økonomiske forpliktelser

Spørsmålet er i hvilken grad vilkåret «uvanlig art eller stor betydning» begrenser daglig leders kompetanse til å stille sikkerhet for andre selskapers økonomiske forpliktelser jf. § 6-14 (2).

Sikkerhetsstillelse/garanti er en økonomisk forpliktelse selskapet påtar seg for rett oppfyllelse av en avtale, som kommer til anvendelse dersom hoveddebitor ikke er betalingsdyktig.

Ordlyden «daglige ledelse» gir ikke et klart svar på rekkevidden av daglig leders kompetanse til å stille garanti.

Sikkerhetsstillelse eller kausjon for tredjeperson er normalt saker av «uvanlig art».⁸² Videre er utgangspunktet at et aksjeselskaps garantistillelse for et annet selskap vil være av «uvanlig art», dersom sikkerhetsstillelsen ikke utgjør en naturlig del av virksomheten aksjeselskapet bedriver, slik det er angitt i virksomhetsformålet.⁸³ Om en garanti utgjorde en naturlig del av virksomheten, var vurderingstemaet i Rt. 1999 s. 353.

---

⁸² Andenæs (2016) s. 369

⁸³ Knudtzon (2018) s. 9-10 pkt. 2.4.2

Spørsmålet for Høyesterett var om daglig leder i HTS AS hadde kompetanse til å avgi bindende betalingstilsagn/garanti for vareleveranser av Specialized sykler til et utenlandsk søsterselskap, HTS Sport AS, jf. asl 1976 § 8-7.

Høyesterett kom enstemmig til at daglig leder hadde kompetanse til å avgi betalingstilsagnet, til tross for at sikkerhetsstillelsen medførte en omlegging av selskapets drift. Det interessante i dommen er at Høyesterett fraviker en klar hovedregel, til tross for at terskelen for å gjøre dette er høy.

Høyesterett oppstiller den rettslige hovedregelen, der «det å pådra et selskap et betalingsansvar for et annet selskaps innkjøp, vil nok regelmessig være en disposisjon som faller utenfor daglig leders myndighet». Høyesterett åpnet for å fravike hovedregelen ut fra en konkret vurdering av «selskapets stilling og de konkrete omstendigheter for øvrig».⁸⁴

Høyesterett vektla en rekke momenter. For det første ble den spesielle selskapsstrukturen, der daglig leder i HTS også var eiere av konsernet, vektlagt. Videre var det et omfattende mellomregnskap mellom konsernselskapene, og en intern praksis der denne typen betalingsordninger ikke ble styrebehandlet. For det tredje la retten til grunn at det etter forholdene ikke var avgjørende at betalingstilsagnet ikke var beløpsmessig begrenset. Disse momentene talte samlet for at terskelen for hva som utgjør en sikkerhetsstillelse av «uvanlig art» ble hevet sammenlignet med hovedregelen.

Høyesterett vurderte deretter om iverksettelse av risikoreduserende tiltak kunne føre til at terskelen, for hva som utgjør sikkerhetsstillelse av «uvanlig art», heves. HTS Sport hadde stilt omfattende pantesikkerhet i varelageret for sine forpliktelser overfor HTS, som reduserte risikoen ved å gi betalingstilsagnet. Det må her trolig innfortolkes et krav om at desto mer risikofylt sikkerhetsstillelsen er, desto flere og sikrere risikoreduserende tiltak må iverksettes for at terskelen skal kunne heves.

Det kan imidlertid reises spørsmål om dommens prejudikatverdi. Saksforholdet er svært spesifikt. At styrets leder uttalte og anså garantistillelsen for å ligge innenfor daglig leders myndighet, gjør det antakelig vanskelig å komme til et annet resultat enn at disposisjonen lå

---

⁸⁴ Rt. 1999 s. 353 på s. 362

innenfor daglig leders myndighet etter asl. § 6-14. Styrets oppfatning av hvor grensen for den «daglige ledelse» går er således et relevant moment i vurderingen.⁸⁵

Det kan videre reises kritikk mot dommen basert på at Høyesterett i større grad burde vektlagt betydningen av rettssubjektiviteten der hvert selskap, også i konsernforhold, er egne juridiske subjekter.⁸⁶ Det følger av lovens system at konsernselskapene må forholde seg til hverandre som «selvstendige enheter og oppgaver på kryss og tvers i konsernet må være basert på avtaler som om selskapene er uavhengige rettssubjekter».⁸⁷ Begrunnelsen for hvorfor sikkerhetsstillelsen ville representert en disposisjon av «uvanlig art», følger imidlertid ikke direkte av rettssubjektiviteten, men i at selskapet vanligvis ikke foretok slike sikkerhetsstillelser verken for egne konsernrelaterte selskaper, eller for andre selskap.

I Rt. 2011 s. 410 presiserte Høyesterett at verken sedvane eller skikk og bruk tilknyttet stillingen som daglig leder ga stillingsinnehaveren kompetanse til å inngå avtalen.⁸⁸

Situasjonen kan imidlertid være at det foreligger intern praksis, av en viss varighet og konsistens, som etter omstendighetene gjør at sikkerhetsstillelsen for andre selskapers forpliktelser ikke utgjør en driftsomlegging, og således ligger innenfor daglig leders kompetanse.

LB-2004-5274 oppstiller ytterligere relevante momenter i vurderingen. Spørsmålet var om daglig leder i Alf R. Bjercke & Co AS sin garantistillelse, til 5 millioner kroner, for en låneavtale om kjøp av 416 000 aksjer i et annet selskap, AmiGo AS, var av «uvanlig art eller stor betydning» jf. asl. § 6-14 (2).

Lagmannsretten kom enstemmig til at daglig leder handlet innenfor «aksjelovens rammer og de retningslinjer selskapet selv hadde satt for daglig leders myndighetsområde». Sentrale momenter var garantierklæringens ordlyd, virksomhetsformålet, garantistillelsens økonomiske omfang, selskapets størrelse og aksjeportefølje, samt styrets interne instruksjoner herunder beløpsbegrensninger. Den samlede vurderingen medførte, i likhet med Rt. 1999 s.353, at terskelen for hva som utgjør sikkerhetsstillelse av «uvanlig art eller stor betydning» blir hevet.

---

⁸⁵ Ulseth (2006-2) s. 138

⁸⁶ Knudtzon (2018) s. 11 pkt. 3.1

⁸⁷ Knudtzon (2018) s. 11 pkt. 3.1

⁸⁸ Rt. 2011 s. 410 avsnitt 37

Konklusjonen er at det ikke kan trekkes en klar slutning om hvor grensen nøyaktig går for når sikkerhetsstillelsen er av «uvanlig art eller stor betydning», og kompetansen ligger hos styret. Det er hensiktsmessig og nødvendig at vurderingen tilpasses selskapet, og sakens karakter og viktighet. Rettspraksis gir ikke grunnlag for å slutte at det kan oppstilles en beløpsmessig/prosentvis begrensning av sikkerhetsstillelsens omfang ut fra selskapets totaløkonomi.

3.5 Alternative eller kumulative vilkår?

Et videre spørsmål er om «uvanlig art eller stor betydning» utgjør ett samlet kriterium eller er alternative. Ordlyden «eller» indikerer sterkt at vilkårene er alternative.

Høyesterettspraksis syntes imidlertid ikke å gi noe klart svar på spørsmålet. Saken i Rt. 1999 s. 330 taler for at vurderingen er alternativ, siden Høyesterett kun drøftet om inngåelsen av advokatavtalen var av «stor betydning». På den andre siden taler Rt. 1999 s. 353 for at kriteriene kan vurderes samlet, siden Høyesterett her på generelt grunnlag vurderer om garantistillelsen var omfattet av «daglig leders myndighet», uten at verken «uvanlig art» eller «stor betydning» kriteriene blir anvendt. Nyere underrettspraksis følger utgangspunktet oppstilt i Rt. 1999 s. 330, om at vilkårene er alternative jf. LH-2018-43258 og LB-2014-95122-2. I samme retning trekker kommentarer i juridisk teori, som sier at spørsmålet er om saken er av «uvanlig art eller har stor betydning, eller kanskje begge deler».⁸⁹

Dersom en disposisjon ikke er av «stor betydning», men treffer for kriteriet «uvanlig art», oppstår spørsmålet om hvorvidt det også gjelder et vesentlighetskriterie for at daglig leders myndighet er begrenset. Det følger av sentral juridisk teori at:

«En disposisjon som i og for seg ikke er av noe vesentlig betydning for selskapet, vil derfor falle utenfor den daglige ledelse dersom den etter sin art ligger så vidt

---

⁸⁹ Bråthen (2019) s. 207 jf. også forutsetningsvis Meyer-Myklestad (2012) s. 349

langt til siden for selskapets egentlige virksomhet at denne må karakteriseres som uvanlig».⁹⁰

Saker av «uvanlig art» behøver dermed ikke være av «stor betydning», og motsatt, for at bestemmelsen skal komme til anvendelse. Dette gir også best mening ut fra en tolkning av ordlyden isolert sett.

3.6 Betydningen av vedtektene som grense for daglig leders kompetanse

For denne delen er spørsmålet om selskapets vedtektsfestede virksomhetsformål påvirker tolkningen av «uvanlig art eller stor betydning» kriteriet i omleggingssaker i et slikt omfang at det oppstår spørsmål om hvorvidt grensene for daglig leder sin interne myndighet er overskredet.

Etter asl. § 2-2 (1) nr. 2 skal vedtektene angi «selskapets virksomhet». Begrepet er ikke entydig. En alminnelig språklig forståelse er at virksomhetsformålet skal angi de ytre rammene for og formålet med den type virksomhet selskapet kan drive med i det daglige. Virksomhetsformålet skal angi «forretningens art», jf. ordlyden i asl. 1957 § 19. I aksjeloven 1976 § 2-2 var ordlyden «selskapets formål», men denne ble endret til «virksomhet», siden lovgiver fant begrepet mer dekkende for bestemmelsens hensikt, som var å gi en tydeligere beskrivelse av rammene for virksomheten.⁹¹

«Vedtektene med angivelse av formålet er selskapets mest sentrale styringsdokument, som utgjør rammen for selskapets og ledelsens handlingsrom og som styret og daglig leder må forholde seg lojalt til».⁹²

---

⁹⁰ Aarbakke (2017) s. 516

⁹¹ Ot.prp. nr. 23 (1996-1997) s. 130

⁹² Knudtzon (2018) s. 5 pkt. 2.3

Det er særlig der det vurderes om en bestemt beslutningstaker eller selskapsorgan har nødvendig kompetanse til å ta en avgjørelse, eksempelvis i omleggingssaker, at man vurderer forholdet opp mot selskapets virksomhetsformål og vedtektene.⁹³

Virksomhetsformålet etablerer rammene for hvordan selskapet skal oppnå vinningsformålet, jf. asl. § 1-1 (3) nr. 2. Virksomhetsformålet skal registreres i foretaksregisteret jf. fregl. § 3-1 nr. 1, som er offentlig tilgjengelig informasjon.⁹⁴

Virksomhetsformålet kan ha en snever eller en generell og vid formulering, men den må angi grensen for hva selskapet kan arbeide med.⁹⁵ Den bør derfor ikke være så vag at den er intetsigende.⁹⁶ «Næringsvirksomhet» og «økonomisk virksomhet» faller utenfor.⁹⁷ Det er opp til selskapet å avgjøre hvilken virksomhetsbeskrivelse som er hensiktsmessig, og det er ikke uvanlig at den inneholder tillegget «og hva dermed står i forbindelse» eller lignende for å signalisere at andre saker med nærhet til virksomhetsbeskrivelsen omfattes.⁹⁸

Videre er spørsmålet om vedtektene i seg selv kan begrunne at daglig leder utøver kompetanse som normalt ville tillagt styret.

Vedtektene er selskapets interne lovverk og styrende for hele virksomheten, ikke bare for daglig leder, men også for styret og generalforsamlingen. Daglig leder kan derfor ikke legge om driften i strid med vedtektene jf. forutsetningsvis asl. § 6-28 (2).⁹⁹

Vedtektsbestemmelser kan eksplisitt avgjøre om daglig leder har kompetanse til å legge om driften, eller legge om driften dersom bestemte forutsetninger foreligger. Slike vedtektsbestemmelser utgjør et tungtveiende moment i vurderingen av om omleggingen er av «uvanlig art eller stor betydning». Lagmannsretten undersøkte om det forelå slik vedtektsbestemmelse i LB-2014-95122-2, som gjaldt en rådgivningsavtale som utløste honorarkrav, men kom til at det ikke «følger av vedtektene at en slik avtale skal styrebehandles».

---

⁹³ Meyer-Myklestad (2012) s. 353

⁹⁴ Bråthen (2019) s. 84

⁹⁵ Bråthen (2019) s. 84 og Aarbakke (2017) s. 117

⁹⁶ Ot.prp. nr. 23 (1996-1997) s. 130

⁹⁷ Aarbakke (2017) s. 117

⁹⁸ Meyer-Myklestad (2012) s. 358

⁹⁹ Meyer-Myklestad (2012) s. 352

Vedtektene kan i seg selv begrunne at daglig leder utøver kompetanse som normalt ville tillagt styret.

3.6.1 Betydningen av virksomhetsformålets utforming

Spørsmålet i dette avsnittet er hvordan utformingen av virksomhetsformålet påvirker tolkningen av § 6-14 (2).

Dersom virksomhetsformålet har en vid rammebeskrivelse, vil den i liten grad innvirke på vurderingen av om driftsomleggingen er av «uvanlig art eller stor betydning», og derfor kun utgjøre en illusorisk begrensning av daglig leders omleggingskompetanse. Hensynet til kontroll med daglige ledelse, forutberegnelighet og klar intern rollefordeling tilsier at virksomhetsformålet bør beskrives så konkret og reelt som mulig. Dette samsvarer med NUES pkt. 2 som anbefaler at «vedtektene bør angi tydelig den virksomheten selskapet skal drive».¹⁰⁰ En streng virksomhetsbeskrivelse etablerer klare retningslinjer for hvilke omlegginger som for selskapet er av «uvanlig art eller stor betydning».

I motsatt retning taler hensynet til effektiv selskapsdrift, aksjelovens formål om verdiskapning og økonomisk vinning for at virksomhetsbeskrivelsen ikke bør være for snever. Konsekvensen av dette er at daglig leder får større handlingsrom til å legge om driften. En snever virksomhetsbeskrivelse vil kunne begrense selskapets utvikling, og gjøre behovet for mer formelle og ressurskrevende beslutningsprosesser nødvendig.

Desto strengere virksomhetsbeskrivelse, desto sterkere føringer legger den for tolkningen av om omleggingen er av «uvanlig art eller stor betydning». Et eksempel er der selskaps virksomhetsbeskrivelse er «produksjon av oljeboringsutstyr». Virksomhetsformålet vil her utgjøre et tungtveiende moment mot at daglig leder har kompetanse til å legge om driften, til eksempelvis å begynne med oljeboring. Hadde virksomhetsformålet derimot vært beskrevet

---

¹⁰⁰ Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) er en anbefaling som i praksis har høy etterlevelse blant børsnoterte selskap, og utgjør Norges bidrag i Corporate Governance-debatten. Rettslige argumenter som utledes av anbefalingen er ikke bindende for aksjeselskaper, men den er en argumentkilde som gir relevante tolkningsbidrag ved kompetansevurderingen.

generelt, som «industri», ville omleggingen antakelig falt innenfor virksomhetsformålet, og talt i motsatt retning.

Dersom daglig leders omlegging av drift faller utenfor virksomhetsformålet, må fravikelse av vedtektene i enkelttilfellet godkjennes av generalforsamlingen, omtalt som «taktisk vedtektsendring».¹⁰¹ Hovedregelen er imidlertid at endring av vedtektene må skje på den måten loven selv foreskriver. Det følger av § 5-18 (1) at det kreves to tredels flertall av de avgitte stemmer og av den representerte aksjekapitalen i generalforsamlingen for vedtektsendring.¹⁰²

Rt. 2003 s. 696 gjaldt erstatningskrav mot selskapets revisor, men illustrerer virksomhetsformålets innvirkning på kompetansevurderingen. Det ble anført at revisoren ikke hadde hindret eller redusert det økonomiske tapet på 170 millioner kroner selskapet ble påført som følge av daglig leders omfattende valutahandel jf. asl. 1976 § 15-2 jf. § 15-1. Et av spørsmålene for Høyesterett var om selskapets vedtektsfestede virksomhetsformål begrenset daglig leders myndighet til å gjennomføre valutahandelen.

Etter en konkret helhetsvurdering kom Høyesterett til at daglig leders betydelige valutahandel lå innenfor virksomhetsformålet, som var å drive «skipsfart og dermed beslektet virksomhet samt investeringer og deltakelse i andre selskaper». Retten presiserte at funksjonen og formålet med valutahandelen var å sikre mot økonomisk risiko for at det skulle oppstå endringer i kursforholdene mellom valutaene som selskapets forretningsdrift var tilknyttet.¹⁰³ Videre var det ikke uvanlig i shippingbransjen å drive valutahandel ut over sikringsformål.¹⁰⁴

I LB-2004-5274 vurderte lagmannsretten bl.a. om garantistillelse for en låneavtale til kjøp av aksjer falt utenfor selskapets virksomhetsformål. Dette var definert som «investering i ikke børsnoterte verdipapirer og deltakelse og utvikling av selskaper med ikke børsnoterte verdipapirer». Retten kom etter en vurdering av garantidisposisjonen og formålets ordlyd til at virksomhetsformålet ikke utgjorde en selvstendig begrensning for «uvanlig art eller stor betydning» vurderingen. Det samme var resultatet i LH-2018-43258, der aksjeselskapet drev «virksomhet om eiendomsforvaltning og eiendomsutvikling». Selskapets virksomhetsformål

---

¹⁰¹ Meyer-Myklestad (2012) s. 352

¹⁰² Bråthen (2019) s. 186-187

¹⁰³ Rt. 2003 s. 696 avsnitt 63

¹⁰⁴ Rt. 2003 s. 696 avsnitt 64

og virksomhetens art utgjorde også sentrale momenter i kompetansevurderingen i RG 1995 s. 412.

Rettspraksis illustrer at virksomhetsformålets utforming må ses i sammenheng med omleggingsdisposisjonens karakter. Sammen kan disse utgjøre et avgjørende moment i vurderingen av om omleggingen er av «uvanlig art eller stor betydning».

Virksomhetsformålet påvirker tolkningen i omleggingssaker i et slik omfang at grensen for daglig leders interne myndighet kan være overskredet.

3.6.2 Daglig leders kompetanse til å selge/avvikle virksomheten

Spørsmål er i hvilken grad daglig leder har selvstendig kompetanse til å selge/avvikle bestemte deler av virksomheten jf. § 6-14.

Salg av deler av virksomheten gjør at virksomhetens karakter endrer seg, og faller inn under omleggingsdefinisjonen. Det samme gjør salg av driftsmidler som er av vesentlig betydning for selskapsdriften, og som derfor etter omstendighetene kan være av «uvanlig art eller stor betydning».¹⁰⁵

Hovedregelen er at oppløsning av hele virksomheten klart faller utenfor daglig leders kompetanse jf. asl. § 16-1 (1) og en alminnelig forståelse av kompetansen til å stå for «daglige ledelse». Det samme gjør et salg/nedleggelse av en vesentlig del av virksomheten, slik at driften ikke lenger ligger innenfor virksomhetsformålet, med mindre situasjonen er rent forbigående.¹⁰⁶ Dersom selskapets virksomhetsformål er å eie en bestemt bygård, «Sentrum 123», kan ikke daglig leder selge bygården uten å søke styrets godkjennelse. Et salg vil bety avvikling av det vedtektsfestede virksomhetsformålet som vil rammes av «uvanlig art eller stor betydning» vilkåret.

---

¹⁰⁵ Aarbakke (2017) s. 504

¹⁰⁶ Aarbakke (2017) s. 504

Styret kan gi daglig leder særskilt fullmakt til å gjennomføre virksomhetssalget jf. asl. § 6-14 (3).¹⁰⁷ Dersom daglig leder skal være kompetent til å selge deler av virksomheten må salget knytte seg til «relativt sett mindre virksomheter», ligge innenfor virksomhetsformålet og det må vurderes om salget berører mange ansatte.¹⁰⁸

Spesielt en sak fra underrettspraksis er av stor interesse når det gjelder daglig leders selvstendige kompetanse til å legge om aksjeselskapets drift. I LA-2015-157041 solgte daglig leder ett av virksomhetens tre forretningsområder, kalibratorsegmentet, uten styrebehandling. Spørsmålet for lagmannsretten var om daglig leders inngåelse av to avtaler, som avvirket kalibratorområdet, var av «uvanlig art» jf. asl. § 6-14 (2).

Lagmannsretten kom til at daglig leder hadde kompetanse til å selge virksomhetsområdet, fordi ingen av avtalene var av «uvanlig art». Dommen slutter seg således til utgangspunktet i teorien om at salg av mindre divisjoner eller avdelinger kan falle inn under daglig leders myndighet i konserner eller «selskaper av en viss størrelse».¹⁰⁹ I vurderingen av om daglig leder hadde kompetanse til å legge om driften, vektla lagmannsretten en rekke momenter.

For det første hadde ikke styret utformet formelle rammer for daglig leders kompetanse gjennom instruks. Dette har en slagside mot kontrollhensynet, siden konsekvensen er at terskelen for hva som utgjør en omlegging av «uvanlig art» blir mer skjønnsmessig og uklar. At styreleder stilte seg positiv til salget, talte for at terskelen for hva som utgjorde omlegging av «uvanlig art» ble hevet.

Lagmannsretten la deretter stor vekt på intern kompetansefordelingspraksis mellom styreleder og daglig leder. Styret hadde over tid akseptert at daglig leder hadde «betydelig beslutningsmyndighet» i de viktige beslutningene vedrørende driften. Dette talte også for at terskelen ble hevet.

Et annet moment i vurderingen er det økonomiske elementet- og risikoen ved omleggelsen. Omleggingsens økonomiske omfang må ses i lys av selskapets totaløkonomi og størrelse.¹¹⁰ Salget var i selskapets interesse, og ville medføre at store kostnader ville forsvinne. Selskapet

---

¹⁰⁷ Christoffersen (2008) s. 325

¹⁰⁸ Christoffersen (2008) s. 325

¹⁰⁹ Christoffersen (2008) s. 325

¹¹⁰ Se også Bråthen (2019) s. 207 og Ulseth (2006-2) s. 137

hadde omsetning på 80 millioner og overskudd på 10 millioner, og var således «av en viss størrelse». I tråd med vinningsformålet forelå det konkrete reinvesteringsplaner av arbeidsressurser og lagerplass som skulle overføres til selskapets innbringende forretningsområder.

Et fjerde moment er om omleggingen internt i selskapet ble ansett for å være av «uvanlig art». Styreleder formidlet ikke kritikk til daglig leder verken om den første avtalens innhold eller beslutningsprosessen. Styret grep heller ikke inn, til tross for positiv kunnskap om forhandlingene og inngåelsen av den andre avtalen, som var en forlengelse av den første. Dette talte for at salget av kalibratorområdet internt ikke ble ansett som omlegging av «uvanlig art».

Som følge av styrets mer aktive tilstedeværelse kom lagmannsretten til at terskelen for om omleggingen var av «uvanlig art» ble senket ved inngåelse av den andre avtalen. Til tross for dette fant flertallet at begge avtalene var av «uvanlig art».

Mindretallet kom derimot til at omleggingen var av «uvanlig art». Interessant er kritikken mot manglende vektlegging av at «avtalene skiller seg vesentlig fra andre avtaler X inngikk med sine forretningsforbindelser/kunder». Det samme gjaldt manglende vektlegging av instruksene: «derfor er det fint om du oversender forslagene i detalj, slik at de kan behandles i styremøte». Denne uttalelsen indikerer sterkt at beslutningen om avvikling av kalibratorområdet var av «uvanlig art», og dermed lå utenfor daglig leders selvstendige myndighetsområde.

Konklusjonen var at det lå innenfor daglig leders myndighet å selge en ikke uvesentlig del av virksomheten. Lagmannsretten syntes i noe større grad å åpne for at daglig leder har selvstendig myndighet til å selge deler av virksomheten enn teorien åpner for.¹¹¹ Ettersom saken ikke ble anket til Høyesterett, er den rettskildemessige vekten begrenset.

---

¹¹¹ Se Christoffersen (2008) s. 325

3.7 Betydningen av instruks som grense for daglig leders kompetanse

Videre er spørsmålet i hvilken grad instruks setter grenser for daglig leders myndighet til å legge om driften.

Daglig leder «skal følge de retningslinjer og pålegg styret har gitt» etter § 6-14 (1).¹¹² En alminnelig språklig forståelse av «skal følge» er at daglig leder er bundet av styrets instruks. Et «pålegg» er et bindende utsagn, mens «retningslinjer» i alminnelighet kan forstås som ikke-bindende anbefalinger. En «instruks», jf. § 6-13 (2), kan i alminnelighet forstås som en bindende beskjed som daglig leder er forpliktet til å følge.

Styret har ingen plikt til å fastsette retningslinjer for virksomheten, eller instruks for utøvelsen av «daglige ledelse» jf. ordlyden «kan» i §§ 6-12 (2) og 6-13 (2). Der styret har gitt konkrete retningslinjer, oppstår spørsmålet om i hvilken grad disse også må anses styrende for tolkningen av kriteriene «uvanlig art» og «stor betydning» i omleggingssaker.

Det er ikke tvilsomt at styret kan innskrenke daglig leders kompetanse ved instruks.¹¹³ Konsekvensen av en innskrenkelse er at daglig leder ikke har myndighet til å ta beslutninger, eksempelvis i omleggingssaker, som normalt ville ligge innenfor «daglige ledelse».¹¹⁴ Styret kan gjennom instruks angi grensen for daglig leders omleggingskompetanse, ved eksempelvis å liste opp saker som styret skal avgjøre.¹¹⁵

For å avklare nærmere den interne «ansvars- og oppgavefordeling» mellom selskapsorganene anbefaler NUES pkt. 9 at instruks gis. Instruks bør ikke være utformet så detaljert at utøvelsen av «daglige ledelse» ikke har noen realitet.¹¹⁶

---

¹¹² Daglig leder plikter imidlertid å avstå fra handlinger, som gjennomfører en beslutning tatt av et annet selskapsorgan som «strider mot lov eller mot selskapets vedtekter» jf. § 6-28 (2).

¹¹³ Gjems-Onstad (2013) s. 106 og Woxholth (2018) s. 252

¹¹⁴ Meyer-Myklestad (2012) s. 357

¹¹⁵ Ulseth (2006-2) s. 138

¹¹⁶ Knudtzon (2018) s. 27 pkt. 5.3

Asl. § 6-13 (2) konkretiserer styrets rett til å utarbeide retningslinjer etter § 6-12 (2) 2 pkt.¹¹⁷ Instruksen kan knytte seg til konkrete saker eller være generell, og formålet vil typisk være å regulere daglig leders handlingsrom gjennom å presisere hva konkrete avgjørelser skal gå ut på eller rutiner for saksbehandlingen.¹¹⁸ Dersom instruksen skal begrense daglig leders myndighet må den, ifølge TSAFO-2011-46827, «fremsettes på en slik måte at innholdet og dens rekkevidde fremkommer på en klar måte».¹¹⁹ Videre er det slik at

*«Instruksen kan beskrive hva som etter «selskapets forhold er av uvanlig art eller stor betydning», og som etter aksjeloven § 6-14 (2) ikke omfattes av den daglige ledelse og som derved skal fremlegges styret for behandling».*¹²⁰

Dette viser at instruksen i stor grad påvirker tolkningen av hvor terskelen går for om omleggingssaken er av «uvanlig art eller stor betydning», og har stor vekt i vurderingen.

Har styret verken gitt instruks eller pålegg, er det rettslige utgangspunktet at daglig leder har kompetanse til å legge om driften, forutsatt at omleggingen ligger innenfor § 6-14 og virksomhetsformålet.¹²¹ I samme retning taler hensynet til effektivitet og forutberegnelighet ved utøvelsen av «daglige ledelse».

Aksjeselskaper utarbeider ofte stillingsinstruks for daglig leder. I Rt. 2003 s. 1071 avsnitt 32 viste Høyesterett til daglig leders stillingsinstruks, som etablerte «totalansvar for drift av selskapet», herunder ivaretagelse av selskapets interesser. Høyesterett vurderte om styret hadde instruert daglig leder om ikke å selge leasingbiler til næringsdrivende til under markedspris, men kom til at det ikke var gitt instruks som klart fratok daglig leder myndigheten til å inngå slike avtaler.

---

¹¹⁷ Andenæs (2016) s. 366-367

¹¹⁸ Aarbakke (2017) s. 512, Ulseth (2006-1) s. 194 og Rt. 2011 s.410 avsnitt 42

¹¹⁹ Saken gjaldt inngåelse av en avtale om rådgivningstjenester i forbindelse med varslingsaker mot daglig leder, jf. asal. § 6-14. Retten kom til at styret ikke hadde begrenset daglig leders myndighet til å inngå slik rådgivningsavtale gjennom instruks.

¹²⁰ Knudtzon (2018) s. 24 pkt. 4.5

¹²¹ Andenæs (2016) s. 369 jf. også TSAFO-2011-46827 «Når en avtale ligger innenfor den daglige ledelse og ikke er i strid med retningslinjer eller pålegg fra styret er selskapet bundet», og daglig leder er kompetent organ til å ta avgjørelsen.

Dette viser at manglende instruks må gå ut over selskapet, og at driftsomlegginger i grensetilfeller må anses for å ligge innenfor daglig leders myndighetsområde. Dette er fulgt opp i Rt. 2011 s. 410 avsnitt 43, som presiserer at det er

«selskapet som er nærmest til å sørge for at rutiner og instruks er på plass, slik at ansatte vet hvilken kompetanse de har og tar nødvendig forbehold».

Ett av stridsspørsmålene i Rt. 2011 s. 410 var om daglig leder hadde fått sin interne kompetanse begrenset ved instruks. Siden daglig leders myndighet var begrenset til ikke å foreta innkjøp over 50 000,- og til å «inngå oppdrag som er vanlige for den typen virksomhet» selskapet utfører, kom Høyesterett til at daglig leder ved avtaleinngåelsen handlet i strid med intern instruks og utenfor «daglige ledelse».¹²²

Ernst & Young hadde i instruks presisert den interne kompetansefordelingen, slik at daglig leder hadde kompetanse til å lokalisere nye kontorlokaler og forhandle, men ikke til å inngå avtalen siden dette krevde signatur sentralt. Instruksens etablerte terskelen for hvilke avtaleinngåelser som var av «uvanlig art eller stor betydning».

Saken har overføringsverdi til omleggingsaker. Styret kan eksempelvis ha gitt daglig leder instruks om å planlegge og klargjøre en bestemt produksjonsmessig driftsomlegging, men ikke gjennomføre den før endelig styrebeslutning foreligger. Dermed etablerer instruksens en klar terskel for daglig leders omleggingskompetanse.

En midlertidig instruks som eksplisitt begrenser daglig leders myndighet til å drive en bestemt type virksomhet, valutahandel, følger av Rt. 2003 s. 696. Stillingsinstruksens regulerte «Daglig drift av selskapet – Overgangsordning».¹²³

Instruksens fastsatte at daglig leder kunne foreta kjøp og salg av valuta, forutsatt at styreformannen forhåndsgodkjente disposisjonen før bindende avtale ble inngått. Spørsmålet var om daglig leder gikk utenfor instruksens når han senere gjennomførte valutahandler uten forhåndsgodkjennelse. Høyesterett kom til at daglig leders myndighet ikke var overskredet siden instruksens var en «overgangsordning», og kun skulle gjelde «inntil videre».

---

¹²² Rt. 2011 s. 410 avsnitt 37

¹²³ Rt. 2003 s. 696 avsnitt 65

I LB-2004-5274 ble terskelen hevet basert på styreinstruksens innhold.¹²⁴ Daglig leders «oppfølging av styrets beslutning om å garantere for emisjonen» lå innenfor de «retningslinjer selskapet selv hadde satt for daglig leders myndighetsområde». Daglig leder handlet innenfor beløpsbegrensningen på 5 millioner og styrevedtakets beskrivelse av garantistillelsen.

Dommen følger opp RG 1996 s. 1663, som gjaldt daglig leders kompetanse til å kjøpe et agentur med tilhørende servicekontrakter og utstyr. Lagmannsretten kom til at daglig leder gjennom instruks hadde fått myndighet til å slutføre kjøpsavtalen. Drøftelsene i styret hadde gitt diffuse konklusjoner og det kunne ikke utledes klare vilkår for avtalens innhold. De vage/manglende føringene fra styret medførte at daglig leders myndighetsområde ble utvidet.

I LA-2015-157041 var et av spørsmålene om daglig leder hadde fått sin omleggingskompetanse begrenset ved instruks. Det forelå ingen formelle rammer for daglig leders kompetanse, da det verken forelå stillingsinstruks eller andre formelle retningslinjer.

Styreleder hadde i e-poster til daglig leder uttrykt at selskapet måtte foreta seg noe og at salg/avvikling av kalibratorområdet «hørtes interessant ut» for å redusere tapselementet. Dette taler for at daglig leder fulgte instruks ved salget, med den virkning at terskelen for om omleggingsaken er av «uvanlig art eller stor betydning» heves.

Det kan reises spørsmål ved lagmannsrettens vurdering av instruksens betydning for «uvanlig art eller stor betydning» vurderingen. Styreleder uttalte at det er «fint om du oversender forslagene i detalj, slik at de kan behandles på styremøte». Instruksens begrenser daglig leders myndighet på tilsvarende måte som i Rt. 2011 s. 410 avsnitt 42, der daglig leder kunne forhandle, men ikke inngå avtalen. Instruksens burde således senket «uvanlig art eller stor betydning» terskelen. Ut fra en totalvurdering burde instruksens klare ordlyd i større grad ha talt i retning av myndighetsoverskridelse.

Konklusjonen er at instruksens i stor grad kan presisere og sette grenser for daglig leders omleggingskompetanse, men ikke frata daglig leder kompetansen til å stå for daglig drift.

---

¹²⁴ Se motsatt TOSLO-2017-127861. Her ble «uvanlig art eller stor betydning» terskelen senket og funnet oppfylt, siden daglig leder overførte 237 000,- til et selskap direkte i strid med styreleders instruks.

3.8 Vilkåret «vesentlig ulempe»

Daglig leder har myndighet til å avgjøre saker som er av «uvanlig art eller stor betydning» dersom daglig leder har fått særskilt fullmakt fra styret, eller beslutning i saken ikke kan avventes uten «vesentlig ulempe» for selskapet jf. asl. § 6-14 (3).

Daglig leder kan etter § 6-14 (3) gis «særskilt bemyndigelse i det enkelte tilfelle», generell fullmakt kan ikke gis, til å avgjøre saker som er av «uvanlig art eller stor betydning».¹²⁵ Dette innebærer at saken og dens hovedtrekk må være kjent for styret, før det kan gi daglig leder fullmakt.¹²⁶ Spørsmålet er hva som ligger i ordlyden «vesentlig ulempe».

En naturlig språklig forståelse av «vesentlig ulempe» er at terskelen er svært høy og at det må være en konkret negativ effekt for selskapet å avvente styrebehandling. Til sammenligning med ordlyden i aksjeloven 1957 § 46, falt saker som det var «tid og anledning» til å forelegge styret, utenfor «daglige ledelse». Dagens ordlyd «vesentlig ulempe» indikerer at terskelen er betydelig strengere enn etter 1957-loven.

Vesentlighetskravet signaliserer at dette er et ekstraordinært kompetansegrunnlag.¹²⁷ Regelen er en sikkerhetsventil som gir kompetanse i «hastesaker».¹²⁸ Begrepet «ulempe» indikerer at det må foretas en konkret risikovurdering, og omfatter tilfeller der daglig leder handler for å «avverge en skade, eller hvor det dukker opp en mulighet for en svært god økonomisk disposisjon».¹²⁹ Å disponere slik at selskapet ikke påføres skade eller tap innebærer ivaretagelse av vinningsformålet.¹³⁰ Risikofaktorer av betydning kan eksempelvis være om beslutningen har stor innvirkning på selskapskapitalen eller påvirker en større del av den produksjonsmessige daglige driften. Disse omstendighetene må vurderes opp mot hensynet til styrekontroll.

---

¹²⁵ Ot.prp. nr. 19 (1974-1975) s. 105 og Aarbakke (2017) s. 517

¹²⁶ Ot.prp. nr. 19 (1974-1975) s. 105

¹²⁷ Ulseth (2006-2) s. 138

¹²⁸ Andenæs (2016) s. 370

¹²⁹ Knudtzon (2018) s. 10 pkt. 2.4.2

¹³⁰ Bråthen (2019) s. 72

Det nærmere innholdet i «vesentlig ulempe» og terskelen for når vilkåret er oppfylt er ikke avklart i rettspraksis og er lite omhandlet i teorien.

Covid-19 pandemien har ført til endrede samfunnsforhold og strenge restriksjoner for næringslivet, slik at det stilles økte krav til daglig ledelse av selskapet. Det kan derfor stilles spørsmål ved om terskelen «vesentlig ulempe» bør senkes.

Aksjeselskapet eier eksempelvis aksjer i et annet selskap som produserer en delkomponent, som aksjeselskapet er avhengig av. Dersom et tredje selskap tilbyr aksjeselskapet en bedre, billigere og mer miljøvennlig delkomponent, men som endrer hovedproduktets funksjon kan det reises spørsmål om daglig leder er kompetent til å selge aksjene i selskap nr. 2 som faller dramatisk på børsen til tross for at aksjesalg faller utenfor selskapets sentrale virksomhetsformål, for å avverge vesentlig tap.

Et slikt aksjesalg som ligger utenfor virksomhetsformålet, er en så drastisk og viktig beslutning at det er nødvendig med styrebehandling til tross for at saken er svært tidskritisk og tilbudet om å kjøpe seg inn i selskap nr. 3 kanskje har veldig kort tidsfrist. Lovens strenge ordlyd og hensynet til styrekontroll tilsier at terskelen ikke bør senkes.

Et interessant spørsmål er om daglig leder kan utvide sin beslutningsmyndighet ved å skjule beslutninger som er av «uvanlig art eller stor betydning» bak kravet om «vesentlig ulempe» i § 6-14 (3). I praksis er spørsmålet om daglig leder med hensikt kan avvente å ta beslutningen i så lang tid at det oppstår tidspress, slik at daglig leder må foreta avgjørelsen på egenhånd for at selskapet skal unngå å lide tap.

Verken aksjelovens system, hensynet til lojal selskapsdrift eller rettspraksis åpner for slik selvutnevnt myndighetsutvidelse. En slik lovtolkning ville utvannet formålet med og lovbegrensningen av den «daglige ledelse» i § 6-14 (2).

Vilkåret «vesentlig ulempe» vil i omleggingsaker sjeldent være oppfylt. Årsaken er at driftsomlegginger ofte krever tidkrevende planleggingsprosesser, og derfor ikke oppstår overraskende. Avgjørende er om det foreligger en rimelig god mulighet til å involvere styret i beslutningsprosessen.¹³¹

---

¹³¹ Ulseth (2006-2) s. 138

Bestemmelsen kan i praksis ikke benyttes til å avvende omleggingsbeslutningen til situasjonen blir så tidskritisk at daglig leder må foreta den uten styrebehandling.

4 Forholdet til prokurafullmakten

4.1 Innledning

Spørsmålet for dette kapittelet er om tildeling av prokura utvider daglig leder sin interne myndighet etter aksjeloven, og om dette får betydning for vurderingen av grensedragningen opp mot omleggingsaker.

Det forutsettes at prokura «uttrykkelig» er tildelt gjennom fullmakt eller stilltiende aksept jf. prokl. § 1.¹³²

Prokura er en standardisert og generell lovbestemt fullmakt for næringslivet jf. prokl. § 1.¹³³ Den er imidlertid ikke like omfattende som signaturretten jf. asl. § 6-31.¹³⁴ Det må sondres mellom organkompetanse etter selskapslovgivningen og fullmakt etter avtaleloven og prokuraloven.¹³⁵ Utgangspunktet er at de alminnelige avtalerettslige fullmaktsreglene supplerer aksjelovens fullmaktsregler jf. Rt. 2011 s. 410 avsnitt 32. Avtl. § 10 (2) presiserer at en stillingsinnehaver har rett til å foreta beslutninger og rettshandler som ligger innenfor de grenser som følger av lov og sedvane. De avtalerettslige fullmaktsforholdene, bl.a. prokura, opprettes ved særskilt disposisjon, mens aksjelovens representasjonsregler følger direkte av loven.¹³⁶

Aksjeselskapet har ingen plikt til å gi prokura, som kan gis til enhver fysisk person jf. ordlyden «noen» i prokl. § 1. Prokura meddeles av det samlede styret, som ikke behøver hjemmel verken i vedtekter eller generalforsamlingsbeslutning, siden tildelingen hører under

---

¹³² Lov 21. juni 1985 nr. 80 om prokura (prokl.) og Ot.prp. nr. 50 (1984-1985) s. 107

¹³³ Ot.prp. nr. 50 (1984-1985) s. 104 og Stuevold Lassen (1992) s. 77

¹³⁴ Woxholth (2018) s. 245

¹³⁵ Woxholth (2018) s. 246

¹³⁶ Aarbakke (2017) s. 457

styrets alminnelige forvaltningsmyndighet jf. asl. § 6-12.¹³⁷ Prokurafullmakten kan kalles tilbake når som helst jf. prokl. § 5.

Prokuristen skal registreres i foretaksregisteret jf. fregl. § 3-7 (1) nr.1 jf. prokl. § 1 (2), men er ikke prokurafullmakten registrert får det ingen konsekvenser for fullmakten dersom den «på annen måte tydelig er gitt tilkjenne», eksempelvis gjennom aviskunngjøring eller annen erklæring til tredjemann.¹³⁸

Prokuristen tegner selskapets firma etter asl. § 6-31.¹³⁹ Når prokurafullmakten benyttes må prokuristen signere med foretaksnavnet, og sitt eget navn etterfulgt av forkortelsen «pr.prokura», «p.p» eller annen forkortelse av disse ordene som «viser prokuraforholdet» jf. prokl. § 3 jf. ftnavnl § 7-1.¹⁴⁰

4.1.1 Begrensninger i prokurafullmakten

Et spørsmål er om det kan etableres interne begrensninger i prokurafullmakten.

Det kan ikke registreres andre innskrenkninger i prokurafullmakten enn at flere prokurister må opptre i fellesskap jf. prokl. § 2. Eksternt kan prokurafullmakten derfor ha en betydelig videre rekkevidde enn den «daglige ledelse» siden instruks kan innskrenke daglig leders, men ikke prokuristens kompetanse til å legge om driften jf. prokl. § 2 annet pkt. For den eksterne legitimasjonen vil derfor prokura fort bli mer risikofylt for selskapet siden godtroende tredjemann kan stole på det som er registrert, positiv troverdighet.

---

¹³⁷ Aarbakke (2017) s. 458 og Andenæs (2016) s. 377

¹³⁸ Ot.prp. nr. 50 (1984-1985) s. 107 og Stuevold Lassen (1992) s. 77

¹³⁹ Gjems-Onstad (2013) s. 80

¹⁴⁰ Lov 21. juni 1985 nr. 79 om enerett til foretaksnavn og andre forretningskjennetegn (ftnavnl.) og Bråthen (2019) s. 211

Prokurafullmakten kan imidlertid begrenses etter det interne forhold til å gjelde i bestemte situasjoner eller være saklig begrunnet.¹⁴¹ Hva som gjelder etter det interne forholdet kan ikke avgjøres på grunnlag av det registrerte, men må vurderes konkret.

Konklusjonen er at det kan etableres begrensninger i prokurafullmakten internt, men disse kan ikke gjøres gjeldende overfor godtroende tredjemann.

4.2 Forholdet mellom asl. § 6-14 og prokl. § 1

Videre er spørsmål om prokurafullmakten utvider daglig leders myndighet til å legge om driften.

Prokuristen er «bemyndiget til å opptre på vegne av foretaket i alt som hører til driften av dette» jf. prokl. § 1. En alminnelig språklig forståelse er at prokuristen har kompetanse og rett til å avgjøre og ta beslutninger i alle saker som gjelder den faktiske gjennomføringen av selskapsdriften, herunder omlegginger. Ordlyden har en noe videre språklig forståelse enn den «daglige ledelse», og begrenses ikke av om omleggingssaken er av «uvanlig art eller stor betydning» slik som i asl. § 6-14.

Før lovendringen i 1976, der den uttømmende oppregningen i asl. 1957 § 46 ble opphevet, syntes prokurafullmakten og den «daglige ledelse» å ha hatt tilnærmet identisk rekkevidde. Konsekvensen av endringer i aksjeloven var at disse disposisjonene måtte underlegges en konkret vurdering ut fra selskapsespesifikke omstendigheter.¹⁴² Dette taler for at ordlyden i prokl. § 1 i større grad innskrenker prokuristens myndighet, enn «uvanlig art eller stor betydning» gjør for daglig leder jf. asl. § 6-14, på disse spesifikke saksområdene.

---

¹⁴¹ Aarbakke (2017) s. 560 og Bråthen (2019) s. 212

¹⁴² Jf. f.eks. Rt. 1999 s. 353 og LH-2018-43258

«Driften» omfatter den faktiske virksomheten selskapet utøver, forutsetningsvis innenfor virksomhetsformålet. Om «driften av» selskapet etter prokl. § 1 rekkes videre enn «daglige ledelse» jf. asl. § 6-14 kan ikke besvares generelt.¹⁴³ Det må foretas en konkret vurdering.

Prokuristen kan «ikke uten uttrykkelig fullmakt overdra eller behefte foretakets faste eiendom eller løsøre» jf. prokl. § 1 (1) 2. pkt. Med begrepet «overdra» menes «utferdigelse av hjemmelsdokument som skjøte», mens ordlyden «behefte» sikter til «enhver tyngende forpliktelse» herunder pengeheftelser og andre forpliktelser, for eksempel leie- og kjøpekontrakt.¹⁴⁴

Det følger av sentral juridisk teori at prokurafullmakten etter omstendighetene kan ha et snevrere eller videre anvendelsesområde enn daglig leders myndighet etter asl. § 6-14.¹⁴⁵ Prokurafullmakten er «temmelig omfattende, men den er ikke identisk med daglig leders fullmakt».¹⁴⁶ Utgangspunktet i lovforarbeidene er likevel at daglig leders kompetanse etter selskapslovgivningen ligger nær opptil prokuristens fullmakt.¹⁴⁷ I LH-2018-43258 ble det lagt til grunn at prokurafullmakten ikke innebærer en «begrensning av den fullmakten han som daglig leder hadde til å disponere» etter asl. § 6-14.

I teorien er det antydnet at daglig leder kan gis «den videre myndighet som ligger i en (...) meddelt prokura etter prokuraloven § 1».¹⁴⁸ Det ville vært unødvendig og illusorisk å tildele daglig leder særskilt prokurafullmakt dersom denne hadde hatt identisk rekkevidde med § 6-14. Det har blitt argumentert for, basert på sammenlignende ordlydsfortolkning, at den «daglige ledelse» kun har praktisk betydning der daglig leder ikke er tildelt prokura eller har selskapets signatur jf. asl. § 6-31, siden prokurafullmakten «antakelig går noe videre» enn den «daglige ledelse».¹⁴⁹

Mangelen på klare uttalelser om hvorvidt tersklene i de to kompetansebestemmelsene er identiske internt i omleggingssaker, gjør det nødvendig å undersøke forholdet nærmere.

---

¹⁴³ Gjems-Onstad (2013) s. 106

¹⁴⁴ Ot.prp. nr. 50 (1984-1985) s. 108

¹⁴⁵ Andenæs (2016) s. 378

¹⁴⁶ Se Bråthen (2019) s. 211 og motsetningsvis RG 1995 s. 412

¹⁴⁷ Ot.prp. nr. 50 (1984-1985) s. 107

¹⁴⁸ Woxholth (2018) s. 251

¹⁴⁹ Aarbakke (2017) s. 561

4.3 Kompetansen til å selge/avvikle deler av virksomheten

Spørsmålet er om prokurafullmakten utvider daglig leders myndighet til å selge/avvikle deler av virksomheten.

Prokuristen har rett til å opptre i «alle forhold som angår virksomheten».¹⁵⁰ Dette taler for at prokurafullmakten utvider daglig leders myndighet. Forarbeidene presiserer imidlertid at beslutningskompetansen til å selge eller legge ned hele virksomheten faller utenfor prokurafullmakten og ordlyden «driften av» foretaket.¹⁵¹ Dette samsvarer med høyesterettspraksis i Rt. 1951 s. 325, som presiserte at nedleggelse av driften «klart» faller utenfor prokuristens fullmakt. Det samme følger av aksjelovens bestemmelser opp mot både virksomhetsformålet og begrensningen av daglig leders fullmakt i asl. § 6-14 (2). I denne saken var ikke prokuristen berettiget til å si opp leieforholdet og slutte avtale om fraflytting av lokalene da det var ensbetydende med foreløpig nedleggelse av driften.

Sammenlignet med nyere underrettspraksis, i LA-2015-157041, indikerer avgjørelsen at rekkevidden av den «daglige ledelse» i omleggingssaker rekker lenger enn «driften av» selskapet i prokl. § 1. I sistnevnte sak solgte/avviklet daglig leder ett av virksomhetens forretningsområder, uten at omleggingen var av «uvanlig art eller stor betydning» jf. asl. § 6-14 (2). Dette taler for at prokurafullmakten har snevrere rekkevidde enn asl. § 6-14 i omleggingssaker.

Det må samtidig understrekes at ordlyden «uvanlig art eller stor betydning» innebærer en innholds- og beløpsmessig begrensning av omleggingsdisposisjonen, i motsetning til prokl. § 1.

Konklusjonen er at avhengig av hvilke interne begrensninger som foreligger, kan prokurafullmakten utvide og innskrenke daglig leders myndighet til å legge om driften ved å selge/avvikle deler av virksomheten.

---

¹⁵⁰ Ot.prp. nr. 50 (1984-1985) s. 104

¹⁵¹ Ot.prp. nr. 50 (1984-1985) s. 108

4.4 Opptak av lån for å gjennomføre driftsendringen

Situasjonen kan være at daglig leder ønsker å gjennomføre en kostbar produksjonsmessig omlegging, for å effektivisere ressursutnyttelsen, og derfor må ta opp lån. Spørsmålet er om prokurafullmakten utvider daglig leders myndighet til å ta opp lånet for å gjennomføre driftsendringen.

Utgangspunktet er at ordlyden «daglige ledelse» ikke stenger for låneopptak. Det må foretas en konkret vurdering av hver enkelt låneopptaksdisposisjon, lånets størrelse og formål for å avgjøre om den faller innenfor daglig leders myndighet.¹⁵² Avgjørende for vurderingen er om styret har fastsatt beløpsmessige grenser i instruks, som avklarer daglig leders kompetanse til å forplikte selskapet.¹⁵³

Prokurafullmakten omfatter kjøp og opptak av lån, og prokuristen kan innenfor visse grenser tegne garantier.¹⁵⁴ Det oppstilles imidlertid ingen øvre begrensninger for lånets størrelsesorden i prokuraloven, slik det indirekte gjøres i asl. § 6-14 og vilkåret «uvanlig art eller stor betydning». Dette taler for at prokurafullmakten utvider daglig leders myndighetsområde ved opptak av lån.

Rekkevidden av prokurafullmakten og den «daglige ledelse» var temaet i RG 1995 s. 412. Saken gjaldt forsikringsselskapet Vital AS sin innvilgelse av lån på 505 000,- til gårdselskapet Olav Tryggvasonsgt. 6 AS. Vital hevdet at Olav Tryggvasonsgt. var forpliktet som låntaker, og aksepterte at prokuristen i Olav Tryggvasonsgt. ikke alene kunne pantsette eiendommen jf. prokl. § 1. Spørsmålet var om prokuristen/daglig leder hadde selvstendig kompetanse til å ta opp lånet på selskapets vegne etter asl. 1976 § 8-7 eller prokl. § 1.

Lagmannsretten kom enstemmig til at «verken som prokurist eller daglig leder hadde Brinchmann rett til å ta opp lånet». I den samlede vurderingen av prokuristansvarets rekkevidde vektla lagmannsretten flere momenter.

---

¹⁵² Andenæs (2016) s. 369

¹⁵³ Knudtzon (2018) s. 9 pkt. 2.4.2

¹⁵⁴ Bråthen (2019) s. 211 og Ot.prp. nr. 50 (1984-1985) s. 108

Ut fra en alminnelig forståelse av ordlyden i prokl. § 1, kommer retten til at «prokuristens bemyndigelse omfatter gjeldsstiftelse, forutsatt at den refererer seg til driften», altså etableres et formålkrav. Et tilsvarende formålkrav måtte kunne utledes av ordlyden «daglige ledelse» i asl. § 6-14.

Lagmannsretten fant at det reelle formålet med låneopptaket var ren kapitaltilførsel for å avhjelpe selskapets svake likviditet som følge av utført vedlikeholdsarbeid og driftsunderskudd etter utdeling av utbytte til aksjonærene. Et «låneopptak som kompensasjon for dette ligger utenfor den daglige drift», og derfor utenfor både prokuristens og daglig leders myndighet, da dette hører under styrets kompetanse jf. asl. § 3-4. Lånet ble også benyttet til private formål. Formålsmomentet er fulgt opp i LH-2018-43258, der formålet var å bli kvitt restarealer i sjøen.

Et spørsmål er om det innenfor omleggingssaker kan tenkes at vurderingen av om daglig leder er innenfor eller utenfor intern legitimasjon faller ulikt ut avhengig av omleggingens formål.

Dersom omleggingen på sikt har en prognose som vil gi mer forsvarlig, effektiv og økonomisk gunstig drift, taler det for at låneopptaksdisposisjonen faller innenfor daglig leders myndighetsområde. Formålskravet etablerer imidlertid et økonomisk tak for prokuristens låneopptaksdisposisjon jf. RG. 1995 s. 412, men terskelen er høyere og det skal mer til for å nå denne enn at låneopptakets økonomiske størrelse er av «uvanlig art eller stor betydning». Et fornuftig og legitimt formål taler for at den økonomiske terskelen for om låneopptaket, som ledd i omleggingen, er av «uvanlig art eller stor betydning» heves. Hensynet til intern kontroll med selskapsdriften tilsier imidlertid at låneopptak i størrelsesorden flere hundre tusen bør forelegges styret for behandling, og således faller utenfor prokuristens og daglig leders myndighet.

Vurderingen av om daglig leder er innenfor eller utenfor intern legitimasjon faller ulikt ut avhengig av omleggingens formål.

Lagmannsretten vurderer også det økonomiske momentet i RG. 1995 s. 412. Både låneopptakets- og selskapets størrelse er relevant. Lagmannsretten legger til grunn at det ikke kan antas at «låneopptak i størrelsesorden en halv million kroner å ligge innenfor den ordinære drift i dette selskap». Eiendommen var verdt 4 930 000,- og hadde samlet leieinntang på 625 000,-. Forholdsmessigheten mellom verdien, inntjening og låneopptakets

størrelse talte for at disposisjonen falt utenfor prokuristens og daglig leders myndighet, slik at myndigheten etter prokl. § 1 og asl. § 6-14 sammenfaller.

Det kan reises spørsmål ved det økonomiske størrelses-kriteriets rettslige forankring.

Lovgiver har verken i prokl. § 1 sin ordlyd eller forarbeider etablert begrensninger tilknyttet disposisjonens beløpsmessige størrelse. Tvert imot taler ordlyden «alt som hører til driften» for at det ikke gjelder beløpsbegrensning for prokuristansvaret. Dette taler for at terskelen er høyere for at låneopptaket skal falle utenfor prokuristens myndighet, enn for daglig leders myndighet.

RG. 1995 s. 412 åpner dermed for at daglig leder kan ta opp lån for å legge om driften basert på en vurdering av låneopptakets formål og omfang, opp mot selskapets virksomhet og størrelse. Lagmannsretten presiserte at det «vesentlige er imidlertid at daglig leders stillingsfullmakt og prokurafullmakten må forstås å ha i det alt vesentlige samme rekkevidde» siden retten ikke kunne se at «at spørsmålet om Brinchmann, hadde legal stillingsfullmakt som daglig leder (adm.dirktør) etter aksjeloven § 8-13 jf. § 8-7 kan stille lånesøknaden annerledes enn prokurafullmakten».

Det må derfor legges til grunn at prokurafullmakten, slik den er registrert, og daglig leders interne kompetanse til å ta opp lån etter asl. § 6-14 er tilnærmet lik, likevel slik at prokuristen er bemyndiget til å ta opp et størrelsesmessig noe høyere lån for å gjennomføre driftsendringen, som følge av manglende beløpsbegrensning i prokl. § 1. Det må imidlertid tas hensyn til hva som gjelder rent konkret for prokurafullmakten, etter intern avtale med styret.

Konklusjonen er at kompetanshejmlene langt på vei samsvarer, men at prokl. § 1 sin ordlyd forutsatt at det ikke foreligger interne kompetansebegrensninger utvider daglig leders interne myndighetsområde og får betydning for grensedragningen i omleggingssaker.

5 Avsluttende refleksjoner

Aksjelovens skjønnsmessige kompetanseregler gir daglig leder vidt handlingsrom til å legge om driften, men med viktige begrensninger. Dette gjelder i særlig grad ut fra virksomhetsformålet og begrensninger gitt i asl. § 6-14 (1) og (2). Sett i sammenheng med eventuell stillingsinstruks eller andre avtalerettslige begrensninger, danner dette rammen for vurderingen av hva som ligger i daglig leders interne kompetanse.

Lovens ordlyd gir utgangspunktet for tolkningen. Sentrale momenter i vurderingen er selskapets/virksomhetens art og økonomiske størrelse vurdert opp mot omleggingens karakter, økonomiske risiko og omfang. Videre skal omleggingsdisposisjonens formål, konsekvenser/virkninger, påvirkningen av ansatte, samfunnsmessig oppmerksomhet og forutberegnelighetshensyn vurderes. Hensynet til kontroll og effektivitet må avveies mot hverandre som ledd i den skjønnsmessige vurderingen.

Gjennomgang av rettspraksis viser at det kan utledes momenter som er allmenngyldige og tjener til veiledning for hvor «uvanlig art eller stor betydning» terskelen skal fastsettes i omleggingssakene. Utover en ren ordlydsfortolkning kommer i tillegg virksomhetsformålet, eksistensen av sedvane og skikk og bruk tilknyttet stillingen, intern beslutningspraksis, risikoreducerende tiltak og interne instruksjoner.

Min gjennomgang av rettspraksis har ikke avdekket at det foreligger en øvre prosentvis økonomisk grense, basert på selskapets kapital og inntekter, som avgrenser daglig leders kompetanse til å legge om driften. Selv om det finnes underrettspraksis som åpner for en vid adgang til å legge om driften ved å selge/avvikle deler av virksomheten, gir denne ingen entydig løsning, samtidig som den har begrenset rettskildemessig vekt.¹⁵⁵

Holdt opp mot prokura taler en sammenlignende ordlydsfortolkning for at prokl. § 1 utvider daglig leders interne myndighet til å legge om driften. At underrettspraksis åpner for at daglig leder med hjemmel i asl. § 6-14 kan avvikle et bestemt forretningsområde, taler imidlertid for at prokura ikke utvider myndighetsområdet, tvert imot. Rettstilstanden er imidlertid uavklart.

---

¹⁵⁵ Se LA-2015-157041

Rettspraksis etablerer på grunnlag av et forholdsmessighetsperspektiv en beløpsmessig begrensning også etter prokl. § 1, men denne terskelen er høyere enn terskelen etter asl. § 6-14. Forutsatt at det ikke foreligger interne begrensninger utvider således prokurafullmakten daglig leders myndighetsområde i omleggingssakene.

Konklusjonen er, på bakgrunn av gjennomgang av sentrale rettskilder, at vilkåret «uvanlig art eller stor betydning» i asl. § 6-14 (2) i betydelig grad innskrenker rekkevidden av daglig leders myndighetsområde i omleggingssakene. Hvor den eksakte grensen konkret skal trekkes, er ennå ikke avklart av Høyesterett.

Litteraturliste

Lover

- 1918 Lov 31. mai 1918 nr. 4 om avslutning av avtaler, om fullmakt og om ugyldige viljeseerklæringer (avtaleloven)
- 1957 Lov 6. juli 1957 nr. 4 om aksjeselskaper (opphevet)
- 1976 Lov 4. juni 1976 nr. 59 om aksjeselskaper (opphevet)
- 1985 Lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak (foretaksregisterloven)
- 1985 Lov 21. juni 1985 nr. 79 om enerett til foretaksnavn og andre forretningskjennetegn mv. (foretaksnavneloven)
- 1985 Lov 21. juni 1985 nr. 80 om prokura (prokuraloven)
- 1997 Lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven)
- 1997 Lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven)
- 2013 Lov 14. juni 2013 nr. 40 om endringer i aksjelovgivningen mv. (forenklinger)

Forarbeider

- 1975 Ot.prp. nr. 19 (1974-1975) om lov om aksjeselskaper
- 1985 Ot.prp. nr. 50 (1984-1985) om A) Lov om registrering av foretak B) Lov om enerett til firma og andre forretningskjennetegn (fimaloven) C) Lov om prokura.
- 1992 NOU 1992: 29 Lov om aksjeselskaper.
- 1994 Ot.prp. nr. 36 (1993-1994) Om lov om aksjeselskaper (aksjeloven)

- 1995 Innst.O. nr. 45 (1994-1995) Innstilling frå justiskomiteen om lov om aksjeselskap (aksjeloven).
- 1996 NOU 1996: 3 Ny aksjelovgivning.
- 1997 Ot.prp. nr. 23 (1996-1997) Om lov om aksjeselskaper (aksjeloven) og lov om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven).
- 2003 NOU 2003: 19 Makt og demokrati: Sluttrapport fra Makt- og demokratiutredningen.

Litteratur

- Aarbakke (2017) Aarbakke, Magnus m.fl., *Aksjeloven og allmennaksjeloven: Lovkommentar*, 4. utg., Universitetsforlaget 2017
- Andenæs (2016) Andenæs, Mads Henry m.fl., *Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper*, 3 utg., M.H. Andenæs (eget forlag) 2016
- Bråthen (2016) Bråthen, Tore, «Ugyldighet når styret, firmategner eller daglig leder i aksjeselskaper overskrider sin myndighet – betydningen av «redelighetskravet» i aksjeloven § 6-33», Ugyldighet i privatretten: Minnebok for Wiggo Hagstrøm Fagbokforlaget 2016, s. 107-126.
- Bråthen (2019) Bråthen, Tore, *Selskapsrett*, 6.utg., Gyldendal 2019
- Christoffersen (2008) Buskerud Christoffersen, Margrethe, *Kjøp og salg av virksomhet – risiko og ansvar for mangler*, 1 utg., Gyldendal 2008
- Eckhoff (2001) Eckhoff, Torstein, *Rettskildelære*, 5.utg., Universitetsforlaget 2001
- Gjems-Onstad (2013) Gjems-Onstad, Ole, *Valg av selskapsform*, 2.utg., Gyldendal 2013.

- Knudtzon (2018) Knudtzon, Sigurd, *Styrets forhold til daglig leder*, 2018.
<https://www.polyteknisk.no/wp-content/uploads/2017/11/2018-03-15-Styrets-forhold-til-daglig-leder.pdf>
- Meyer-Myklestad (2012) Meyer-Myklestad, Johannes, *Rett og legitimasjon i aksjeselskapsretten*, Jussens Venner-2012-346 s. 346-362, Universitetsforlaget 2012
- Stuevold Lassen (1992) Stuevold Lassen, Birger, *Kontraktsrettslig representasjon: en lærebok med et avsnitt om kommisjon*, 2 utg., Universitetsforlaget 1992
- Ulseth (2006-1) Ulseth, Terese Smith, *Daglig leders stillingsvern. Samspill og kollisjon mellom selskapsrett arbeidsrett*, Universitetsforlaget 2006, ARB-2006-186 (s. 186-207)
- Ulseth (2006-2) Ulseth, Terese Smith, *Daglig leders stillingsvern – samspill og kollisjon mellom selskapsrett og arbeidsrett*, Universitetsforlaget 2006
- Woxholth (2018) Woxholth, Geir, *Selskapsrett*, 6 utg., Gyldendal 2018

Norsk Lovkommentar

Bråthen, Tore, *Norsk Lovkommentar: Aksjeloven*, Rettsdata.no (lest 6. mai 2021)

Rettslige anbefalinger

NUES (2018) NUES, Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse, 2018
<https://nues.no/eierstyring-og-selskapsledelse/>

Domsregister

Høyesterett

Rt. 1951 s. 325

Rt. 1999 s. 330 (Nordenfjeldske Creditreform AS)

Rt. 1999 s. 353 (Specialized Europe BV)

Rt. 2003 s. 696

Rt. 2003 s. 1071 (Auto)

Rt. 2008 s. 592

Rt. 2011 s. 410 (Optimogården)

Rt. 2013 s. 312

Lagmannsrett

RG 1995 s. 412

RG 1996 s. 1663

LB-2004-5274

LB-2012-110407

LB-2014-95122-2

LA-2015-157041

LH-2018-43258

Tingrett

TSAFO-2011-46827

TOSLO-2017-127861